

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Domácí násilí – jak ho vidí muži a jak ženy?

Bc. Martin Filip

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Martin Filip**
Osobní číslo: **H18385**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Resocializační pedagogika**
Téma práce: **Domácí násilí – jak ho vidí muži a jak ženy?**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Téma diplomové práce nese název „Domácí násilí – jak ho vidí muži a jak ženy?“. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Diplomová práce řeší toto ještě poměrně „tabuizované téma“ ze dvou různých pohledů. Práce se zaměřuje na domácí násilí, ve kterém jsou popsáni jako agresori nejen muži, ale i ženy. V teoretické části je představen samotný pojem domácí násilí, popis agresorů a způsoby, jak je násilí prováděno. Vzhledem k náročnosti tématu, je pro praktickou část zvolen kvantitativní přístup, konkrétně metoda dotazníkového šetření. Respondenti jsou jak z řad mužů, tak i žen. Cílem výzkumu je zjistit, jak muži a ženy vnímají domácí násilí.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- BEDNÁŘOVÁ, Zdena, a kol. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Praha: Acorus, 2009. ISBN 978-80-254-5422-0.
- BUSKOTTE, Andrea. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008. – Orig.:Gewalt in der Partnerschaft. ISBN 978-80-251-1786-6.
- DUFKOVÁ, Ivana; ZLÁMAL, Jiří. Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti. Pracovní manuál. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005. ISBN 80-239-5686-8.
- STRÍLKOVÁ Patricie, FRYŠTÁK Marek. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. Edice PRÁVO 2009. ISBN 978-80-7418-020-0.
- MATOUŠEK, Oldřich; KODYMOVÁ, Pavla; KOLÁČKOVÁ, Jana. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-818-0.
- HUMPREYS, C., LAING, L., CAVANAGH, K. Social Work and Domestic Violence. Developing Critical and Reflective Practice. SAGE Publications Inc, 2013. ISBN 978-14-129-1923-4.

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Albín Škoviera, Ph.D.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2019**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2020**

L.S.

---

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 27. června 2019

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech související s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 1. 7. 2020

Bc. Martin Filip

Poděkování

Touto cestou velice děkuji vedoucímu mé práce doc. PhDr. Albínu Škovierovi, PhD., za jeho odbornou pomoc, věcné konzultace, cenné rady, a především za vedení mé diplomové práce.

Dále bych chtěl také poděkovat všem mým respondentům, kteří mi umožnili uskutečnit tento výzkum a bez kterých by tato práce vůbec nevznikla.

ANOTACE

Diplomové práce nese název „*Domácí násilí – jak ho vidí muži a jak ženy?*“. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Diplomová práce řeší toto ještě poměrně „tabuizované téma“ ze dvou různých pohledů. Práce se zaměřuje na domácí násilí, ve kterém jsou popsáni jako agresoři nejen muži, ale i ženy. V teoretické části je představen samotný pojem domácí násilí, popis agresorů a způsoby, jak je násilí prováděno. Vzhledem k náročnosti tématu, je pro praktickou část zvolen kvantitativní přístup, konkrétně metoda dotazníkového šetření. Respondenti jsou jak z řad mužů, tak i žen. Cílem výzkumu je zjistit, jak muži a ženy vnímají domácí násilí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Domácí násilí, formy domácího násilí, pachatel, oběť, stalking

TITLE

Domestic violence – how men perceive it and how women do?

ANNOTATION

This thesis is named „*Domestic violence – how men perceive it and how women do?*“. The work is divided into theoretical and practical parts and deals with a fairly taboo subject from two different perspectives. It focuses on domestic violence and describes not only men, but also women as aggressors. In the theoretical part, the very concept of domestic violence, the description of the aggressors and the ways in which violence is carried out, is presented. Given the challenge of the topic, a quantitative approach is chosen for the practical part, namely the questionnaire investigation method. Respondents are both male and female. The aim of the research is to find out how men and women perceive domestic violence.

KEYWORDS

Domestic violence, forms of domestic violence, perpetrator, victim, stalking

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 Domácí násilí	11
1.1 Definice domácího násilí.....	11
1.2 Znaky domácího násilí.....	13
1.3 Formy domácího násilí	16
2 Subjekty domácího násilí.....	20
2.1 Pachatel domácího násilí	20
2.2 Oběť domácího násilí.....	23
2.3 Ženy jako oběti domácího násilí	26
2.4 Muži jako oběti domácího násilí	27
3 Vývoj domácího násilí.....	30
3.1 Varovné signály	30
3.2 Fáze domácího násilí	31
3.3 Příčiny domácího násilí.....	32
3.4 Důsledky domácího násilí.....	34
3.5 Mýty o domácím násilí.....	37
3.6 Stalking	38
4 Právní úprava domácího násilí	40
4.1 Policie České republiky.....	41
4.2 Intervenční centra a azylové domy.....	42
4.3 Soudy	45
4.4 Istanbulská úmluva.....	46
5 Organizace poskytující pomoc	48
5.1 Bílý kruh bezpečí.....	48
5.2 Acorus	49
5.3 Rosa	49
6 PRAKTICKÁ ČÁST.....	51
6.1 Cíl výzkumu.....	51
6.2 Výzkumné otázky	51
6.3 Stanovení hypotéz	51
6.4 Výzkumný soubor	52
6.5 Metoda sběru dat	53
6.6 Interpretace výsledků	53

6.7 Verifikace hypotéz	65
6.8 Závěr výzkumného šetření	75
Závěr	79
Použitá literatura	81
Odborný článek	84
Zákony	84
Internetové zdroje	85
Seznam grafu a tabulek	86
Přílohy	88

ÚVOD

Téma této diplomové práce „*Domácí násilí – jak ho vidí muži a jak ženy?*“ jsem si zvolil hned z několika důvodů. Bezpochyby jedním z nich byl i ten, že ještě dnes, v 21. století, je domácí násilí dosti choulostivým a tabuizovaným tématem naší společnosti. Cílem proto bylo proniknout hlouběji do tohoto problému, který stále trápí rodiny v této zemi. Byl jsem natolik osloven a zaujat touto tematikou, že se stala tématem i mé diplomové práce. Velice tomu také napomohla už předchozí bakalářská práce, která nesla název „*Homosexualita, jak gaye vnímá jejich rodina*“, jež mi potvrdila to, že zabývání se tabuizovanou tematikou má smysl.

Rovněž dalším z důvodů bylo to, že domácí násilí se nikdy neodehraje pouze například v partnerském vztahu, navíc se nikdy neobejde beze svědků. Nejčastějšími svědky těchto událostí jsou jednoznačně členové rodiny, ať už se jedná o děti, rodiče, sourozence nebo nejbližší přátele daných aktérů. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 25) Při náhledu do některých knižních zdrojů mi ovšem přišlo zarážející, že už ne zcela ojedinělými, ale rovnocennými agresory domácího násilí se stávají ženy, jež násilným způsobem terorizují své mužské partnery. I proto není diplomová práce vyhraněna zcela na ženy, jako oběti násilných činů v rodinném prostředí, ale zaobírá se taktéž tématem mužských obětí tohoto „záporného strašáka“ partnerského soužití.

Je dobře známo, že domácí násilí má velmi špatnou prokazatelnost, neboť oběti jsou často ponižovány, uráženy, zostuzovány do té míry, aby se se svým problémem bály vyjít na světlo. To vše se nejčastěji děje za zavřenými dveřmi bytů či domů se zahradou a bazénem, tudíž je pro široké okolí snadno přehlédnutelné, ba možná v některých případech i téměř neviditelné. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 38) Z toho důvodu je práce rozčleněna tak, aby co nejlépe mapovala většinu forem domácího násilí, které lze prokázat.

Samotná diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická oblast je rozdělena na 5 kapitol, které obsahují další samostatné podkapitoly. První kapitola nese název domácí násilí. V jednotlivých podkapitolách práce rozebírá definici daného pojmu, rovněž i znaky a formy domácího násilí.

Druhou kapitolou jsou subjekty domácího násilí. Zde práce zaznamenává jednotlivé typologie agresorů a obětí. Je zde také vyzdvížen samostatný pohled na ženy a muž jako oběti domácího násilí.

Ve třetí kapitole práce řeší vývoj domácího násilí, tedy: nejčastější varovné signály, fáze násilí, příčiny domácího násilí. Součástí této kapitoly jsou také důsledky a mýty o domácím násilí. Nepředstaven nezůstane ani fenomén zvaný stalking.

Čtvrtá kapitola se zabývá legislativou a právní úpravou domácího násilí. Poslední, pátá kapitola teoretické části přibližuje organizace, které poskytují pomoc osobám, jež jsou oběťmi domácího násilí. Jedná se konkrétně o Bílý kruh bezpečí aj.

Praktická část má rozdělení na několik podkapitol, které na sebe navazují. Jak již bylo zmíněno v anotaci, jedná se o metodu kvantitativního výzkumu a pro zjištění informací od respondentů byl zvolen dotazník vlastní konstrukce. Práce zde představuje, co je jejím cílem, a to zjistit, zda je pohled žen a mužů na problematiku domácího násilí stejný, či nikoliv. Dále čtenáři naleznou výčet jednotlivých hypotéz, které byly stanoveny na začátku práce. Samozřejmě v této části nalezneme i informace o výzkumném vzorku. Práce neopomíjí zaznamenání o potvrzení či vyvrácení zvolených hypotéz a prezentuje současně i výsledky tohoto výzkumu.

1 Domácí násilí

Pojem domácí násilí si lze vyložit jako násilí, které se nejčastěji odehrává v prostředí rodinného krbu. I z tohoto důvodu je domácí násilí často zaměňováno za pojem „násilí v rodině“. (Bednářová a kol., 2009, s. 6) Není proto překvapením, že útoky, jež jsou směřovány na druhé osoby, přicházejí právě od členů vlastní rodiny. Giddens (1999, s. 156) definoval rodinu jako skupinu osob, ve které jsou lidé spjatí příbuzenskými vztahy (krevním poutem), za výchovu dětí jsou odpovědni dospělí členové rodu. Tuto definici pouze potvrzuje i náš občanský zákoník. Matoušek (2003, s. 24) se rovněž domnívá, že rodina se dá považovat za nejmenší jednotku ve všech nám známých společnostech.

Domnívám se, že pro většinu současné společnosti je rodina místem, kde se cítí dobře a v bezpečí svých blízkých. Málokoho by tedy napadlo, že za zavřenými dveřmi tohoto námi „bezpečného“ prostředí často dochází k hrůzným činům vůči lidské osobě a důstojnosti. I proto, že oběť pachatele zná, nechce vyjít s pravdou na světlo a prožít určitý společenský „coming out“. *„Jde o slovo převzaté z angličtiny a znamená „vyjít ven“. Jeden z původních významů je „coming out of the closet“ – „vyjít ven ze skříně“. Takováto metafora je vhodná, ač by se tak nemuselo stát, i v češtině, jelikož ve skříní míváme schované věci, které příliš nechceme ukazovat – vedle nepořádku se i v jedné české frázi mluví o kostlivcích ve skříní“* (Sloboda, 2016, s. 72)

I přesto, že na poli v boji proti domácímu násilí udělala naše společnost ohromný pokrok, stále se ještě v dnešní době jedná o dosti choulostivé, či dokonce v některých případech zapovězené téma, o kterém nechce nikdo moc dlouho debatovat. Opak je však pravdou. Když se o věcech mluví, začnou se také řešit. Proto si v následujících podkapitolách přiblížíme definice některých autorů, kteří se tématu domácího násilí věnují, přiblížíme si znaky tohoto negativního fenoménu rodinných uskupení a věnovat se rovněž budeme jeho formám.

1.1 Definice domácího násilí

Definice domácího násilí není u všech autorů jednoznačná. Každý na ni pohlíží z trochu jiného úhlu, přesto se snaží zaměřit na stejnou podstatu. (Bednářová a kol., 2009, s. 6) Při výkladu několika definic a dalších teorií o domácím násilí se uplatňují i různé ideové přístupy a koncepce. Důvodem proč tomu tak je, že domácí násilí představuje diverzifikovaný,

širokospektrální jev, který může dosáhnout nejrůznějších podob, různých intenzitních stupňů, a k tomu často v různých formách a kombinacích. (Čírtková, 2006, s. 61)

Dle výkladu Voňkové a Huňkové (2004, s.13) v anglicky psané literatuře sousloví „domestic violence“ (domácí násilí) charakterizuje především násilí v partnerských vztazích. Matoušek (2008, s. 50) definuje domácí násilí jako násilnou formu chování mezi dospělými členy již existující a fungující domácnosti či mezi osobami, kteréž už mají společného potomka. Je motivováno vynucováním věcí jinak nedosažitelných, nebo může být odplatou na někom jiném, než byl ten, kdo způsobil křivdu. V obou těchto případech je důsledkem frustrace onoho násilníka.

Určitě nelze opomenout ani zajímavou formu shrnutí podle Bednářové a kol. (2009, s. 6) kde na jedné straně konfliktu stojí bezvýhradná moc jednoho z partnerů a na straně druhé absolutní bezmoc druhého partnera. Jeden z této dvojice se domnívá, že vlastní pomyslné právo rozhodovat ve všech věcech, kdežto druhý partner se musí bez sebemenších výhrad podřítit prvnímu. Osoba, která je objektem násilí, musí kvůli problémům spojených se sociální izolací, psychickému nátlaku, materiální závislosti a jiným ovlivňujícím faktorům začít postupem času věřit, že druhý partner je silnější a lepší.

Nejvíce případů o incidentu ve spojitosti s domácím násilím probíhá na úrovni partnerských vztahů, proto můžeme nalézt také popis jako násilí mezi partnery. Díky tomu je často porušovaná hranice partnerského vztahu a ať už dobrovolnými, nebo nedobrovolnými svědky se stávají ostatní členové společné domácnosti, nehledě na fakt, zda jsou či nejsou spojeny pokrevním poutem či příbuzenským vztahem. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 25)

Voňková a Spoustová (2008, s. 16) současně definují, že o domácí násilí se jedná v případě, kdy násilné chování v rodinném prostředí zahrnuje téměř jakýkoliv čin nebo opomenutí spáchané v rámci rodiny některým z jejich stoupenců, které podřívají životní jistotu, duševní či tělesnou integritu nebo svobodu onoho jednoho člena stejné rodiny nebo vážným způsobem poškozují rozvoj osobnosti tohoto či jiného člena rodinného klanu.

Krom nejednoznačných a nesourodých definic na domácí násilí neexistuje také jednotný pohled na danou věc. Krom pohledu kriminologického, jenž se snaží formulovat genderovou nezaujatost a nebere zřetel na to, zda je pachatelem žena či muž, stejně jako na straně oběti. (Čírtková, 2006, s. 62) Podle feministického pohledu se jedná ovšem o nadřazenost mužů, kdy je žena v roli submisivní oběti, pokorně přijímající násilí a útrapy jako biologické a sociální dědictví, jejich vlastní chování tím pádem umožňuje, aby násilí ze strany mužů dlouhodobě

přetrvávalo. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 33) V dnešní době bych se asi osobně stavěl kladněji k pohledu kriminologickému, přesto však nechci přehlížet či snad nějakým způsobem bojkotovat či opovrhovat feministický pohled na problematiku domácího násilí. Je faktem, že po celá staletí byly generace chlapců vychovávány k potlačování emocí, aby byli navenek silní a odolní. Snaha mužů byla získat a udržet dominanci ve spojení s potřebou demonstrace fyzické síly a psychické odolnosti. Projevy empatie a citlivosti byly předkládány spíše dívkám, neboť jsou považovány více za femininní rysy. (Marvanová-Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008, s. 34) Současně tyto autorky popisují, že krom nejednotného pohledu je problém i při nejednotné definici domácího násilí, konkrétně: „*absence jednotné definice může mít v případě srovnávání údajů z různých studií za následek nesprávně či zavádějící závěry*“. (2008, s. 9)

Tento fakt nejednotné definice popisuje také Čírtková (2006, s. 63), jelikož rozdíly v definici domácího násilí platí současně pro tzv. primární oběti, což jsou osoby, které jsou hlavním terčem agresorova týrání. Tím pádem tedy neexistuje pouze jedna skupina, do které by tyto případy spadaly. Jednu skupinu tvoří násilí především vztahy na partnerské úrovni (manžel a manželka, přítel a přítelkyně – jeden z nich je obětí a druhý agresor), druhá tuto hranici vztahu překračuje. Tato skupina je vnímána tak, že primární obětí se může stát kdokoli z rodiny, jak kupříkladu dítě vzešlé z manželského či partnerského vztahu, tak kupříkladu senior = jeden z rodičů, či prarodičů. Tento způsob násilného jednání má několik podob a projevů. To potvrzuje také názor Ševčíka a Špatenkové (2011, s. 26) že širší pojem násilí v rodině zahrnuje násilí páchané na dětech a na dalších jednotlivých členech rodiny – předcích, potomcích, sourozencích a prarodičích.

Pojmy a definice, které jsou spojené s termínem „domácí násilí“, však procházejí neustálým procesem změn. Některé přístupy jsou potvrzovány, jiné se vyvracejí, pozměňují či jinak upravují. Z tohoto důvodu se výklad hranic, kdy se jedná o domácí násilí (násilí v rodině) neustále upravují v důsledku měnících se společenských názorů a výzkumů. (Čírtková, 2006, s. 63)

1.2 Znaky domácího násilí

Z předchozí kapitoly jsme se dozvěděli, že neexistuje jednotný názor na konkrétní definici domácího násilí. Přesto však domácí násilí jako takové lze rozpoznat dle určitých až typických znaků, které většina autorů popisuje jen s občasnými, ale nijak závažnými rozdíly. Domácí

násilí je doprovázeno specifickým řetězcem znaků, které pozorovateli jasně vymezují, zda už se jedná o formu odlišného jednání vůči standartnímu chování, ať už ve vztahu mezi partnery, nebo rodič versus dítě. Při absenci některého ze základních znaků domácího násilí, se pak musí zvážit jiná podoba problému, který v rodině nastal. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 37)

Ševčík a Špatenková (2011, s. 38) popisují, že se jedná o znaky, které jsou důležité pro domácí násilí, protože právě tyto znaky mají odlišných charakter od jiných forem násilí. Aby se skutečně mohlo jednat o domácí násilí, nejčastěji se vyskytují následující čtyři znaky, kteréžto znaky pravidelně kráčí ruku v ruce s potvrzením, že se o domácí násilí skutečně jedná.

„Aliance proti domácímu násilí (2006) vymezuje definiční znaky domácího násilí následovně:

- **Opakování a dlouhodobost** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek.
- **Eskalace** – od urážek se stupňuje k psychickému ponižování lidské důstojnosti až k fyzickým útokům a závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život.
- **Jasně rozdělení rolí** – nezpochybnitelné rozdělení rolí osoby ohrožené a osoby násilné, v domácím násilí nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají.
- **Neveřejnost** – probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly.“ (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 38)

Tyto čtyři znaky domácího násilí jsou v odborné literatuře nejčastěji používané, a i v případě ostatních autorů, kteří doplňují i další znaky, nalezneme ony čtyři rysy zastoupeny ve všech přehledech. Za povšimnutí rozhodně také stojí fakt, že u domácího násilí je role dominantního násilníka a submisivní oběti neochvějně a pevně rozdělena.

Bednářová a kol. (2009, s. 9-12) uvádí specifické znaky domácího násilí takto:

- Jedná se o blízký vztah agresora a oběti, často intimního charakteru.
- Zpravidla sdílí společné obydlí.
- Společná propojenost obou aktérů – společné dítě, příbuzné, známé a přátele.
- Dlouhodobost – oběť vyhledá pomoc až po určité době trýznění.
- Opakovanost útoků – nejedná o jednorázový útok, opakující se cyklus útočných výpadů.
- Eskalace agresivity – útoky mají stupňující se tendenci, může dojít až k zabití oběti.

- Skryté násilí beze svědků – násilí probíhá za zavřenými dveřmi.
- Asymetrie vztahu – násilná osoba upevňuje svou převahu a vyžaduje poslušnost.
- Nepostižitelnost a nekontrolovatelnost – dokazování, na čí straně je vina.
- Násilí pokračuje i po rozchodu – pokud jsou v rodině děti, stávají se terčem násilné osoby, je zneužívá proti oběti. Oběť je často i po rozchodu pronásledována – stalking.

Oběť díky těmto znakům propadá úzkosti. Proto jako ochranu před dalším prožitím bolesti a ponížení se v některých případech dokáže odnaučit vyjadřovat své emoce. Zapomíná na pocity, které ohraničuje ztrátou paměti, v extrémní podobě může nastat mnohočetná osobnost oběti. Mezi další výrazné znaky patří přílišná ochota vyhovět druhým a naučená bezmoc. Oběť se svým chováním neustále snaží přizpůsobovat aktuální situaci, aby nevyvolala další útok agresora. Většinou k těmto situacím dochází ze strany žen, které s agresorem domácího násilí mají společné potomky a pro zachování rodiny jej nechtějí opustit. (Čírtková, 2007, s. 110)

Podle Marvanové-Vargové, Pokorné a Toufarové (2008, s. 23-34) oběť sdílí obydlí s násilnou osobou, často zůstává z těchto důvodů:

- *„Dynamika partnerského násilí.*
- *Zachovat dětem úplnou rodinu.*
- *Z náboženských, kulturních či tradičních důvodů.*
- *Citový vztah k partnerovi, věří v jeho změnu k lepšímu.*
- *Oběť je ekonomicky a sociálně vázaná, nemá kam jít.*
- *Institucionální úřady a právní systém reaguje necitlivě, neefektivně.*
- *Oběť žije v sociální izolaci od okolního světa, ve strachu a bezmoci.“*

Králičková a kol. (2011, s. 6) ovšem odlišuje domácí násilí od následujících případů:

- **Střídání rolí** – tzv. italská domácnost, na denním pořádku jsou hádky a rvačky – oproti domácímu násilí však dochází ke střídání nebo jsou role při hádce rovnocenné.
- **Vzájemné opakující se napadání a eskalace činů proti partnerovi** – typickým příkladem je „válka Roseových“.
- **Jednorázový incident** – může se jednat i o trestný čin, který by však mohl vyvolat impulz vedoucí k následovnému opakování = domácímu násilí.

Většinové množství pachatelů si nedokáže připustit, že problém s domácím násilím je na jejich straně, návaly své agrese nejsou schopni převzít a vinu vidí na straně oběti. Z tohoto

důvodu necítí ani nevidí potřebu vyhledat odbornou pomoc, dokonce ani se svými násilnickými sklony nejsou ochotni pracovat. Když už se tak rozhodnou, je to většinou pouze jen na krátkou dobu, nebo se jedná o úhybný manévr v jejich promyšlené taktice. Díky kontaktu s odborníky vydrží partnera nějaký čas nenapadat, ovšem po nějaké době, často cca půl roku se násilí do vztahu vrátí. (Bednářová, 2009, s. 27)

1.3 Formy domácího násilí

Autoři a autorky, jež se zabývají domácím násilím, obdobně jako v předchozím případě u znaků domácího násilí specifikovali rovněž i určité formy násilí v rodině. Tyto formy mají převážně a nejčastěji společný cíl, a to získat neotřesitelnou moc a udržet si absolutní a plnou kontrolu nad svým protějškem za použití několika různých taktik. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 47)

Formy a druhy domácího násilí bývají často zaměňovány, a i zde panuje určitá nesourodost, je tomu tak i kupříkladu u vymezení základních pojmů. Například jeden z autorů popisuje formy domácího násilí jako druhy. Jiný z autorů vykresluje naopak druhy jako formy. Podle Voňkové (2004, s. 20), sdružení KOORDONA „koalice neziskových organizací proti domácímu násilí“ za druhy domácího násilí považuje násilí fyzické, psychické, sociální, ekonomické a sexuální. Formami poté označuje násilí ve vztahu k pohlaví nebo mezigenerační a specifické jednání jako vydírání, vyčerpávání, zastrašování apod.

Ne všichni autoři však tyto pojmy vymezují stejným způsobem, a naopak druhem domácího násilí rozumí to, mezi jakými skupinami lidí násilí probíhá. Skupiny jsou vygenerovány podle určitých dispozic, např. pohlaví, příbuzenský vztah nebo generačně. Autoři tedy hovoří o „násilí mužů vůči ženám, násilí žen vůči mužům, rodičů vůči dětem, dětí vůči rodičům, násilí v homosexuálním vztahu apod.“ (Bednářová a kol., 2009, s. 7)

Tuto formu potvrzuje rovněž Voňková a Spoustová (2008, s. 13) podle nich je násilí jako: *„zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným chováním nebo jednáním, která působí újmu na fyzickém, psychickém nebo sexuálním zdraví druhé osobě. Násilné chování v rodině zahrnuje špatné zacházení s dětmi, násilí mezi dospělými, členy rodiny i špatné zacházení se starými lidmi.“*

Harne a Radford hovoří o domácím násilí takto: „...¹*domestic violence is a broad concept incorporating many form of physical violence, sexual violence and a range of coercive, intimidating and controlling behaviours. It is damaging physically, psychologically and socially...*“ (Harne, Radford, 2008, s. 1-2)

Formou domácího násilí se tedy spíše rozumí konkrétní způsoby provedení v situacích či taktika násilníka vedoucí k dosažení daného cíle, kdy se osoba agresora uchyluje nejen k ponižování, izolování oběti, zastrašování různými výhrůžkami, obviňování a předhazováním viny, ale také fyzické bití oběti nebo sexuální týrání. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 47)

- 1) **Fyzické násilí** – dle mého názoru nejviditelnější a nejvíce bolestivou formou domácího násilí. Fyzické násilí je takové, kdy je použito fyzické síly a zdatnosti násilníka, nebo alespoň její hrozby k zastrašení, poškození či ohrožení jiné osoby. Toto jednání ze strany agresora způsobuje oběti viditelné a hmatatelné následky týrání, nejčastější formou jsou modřiny a podlitiny, jizvy, v některých případech i zlomeniny. Bití, kopání, fackování, strkání, škrcení, znehybňování, třesení a cloumání, pálení, zastrašování noži či palnými zbraněmi, ale i jiné formy, jako je například najíždění autem na oběť, ponechání oběti na nebezpečných nebo opuštěných místech, odepírání lékařského ošetření po útoku násilníka i opakované kopání a buzení během spánkového režimu. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 47-49)
- 2) **Psychické násilí** – obdobně jako u fyzického násilí jedna z nejčastějších forem. Je charakterizováno vyvoláním duševního utrpení, úzkosti, bolesti a strastí. Konkrétně v tomto případě hovoříme o ponižování, posmívání a výsměch, obviňování, urážení, zákazech, zastrašování, hrubému chování vůči ohrožené osobě, vyhrožování, vydírání (často jsou rukojmími děti či rodiče), ničení věcí oběti, ke kterým má citový vztah a často i nepřerušované terorizování. Má poměrně silný a dlouhodobý dopad na sebeúctu, sebepojetí, sebedůvěru a sebevědomí oběti. Největší zálužností tohoto násilí je, že nezanechává viditelné stopy pro okolí, jako je tomu v případě fyzického násilí, kdy jsou zřetelné např. krevní podlitiny, modřiny, fraktury kostí atd. Může mít dvojí podobu, lze jej rozdělit na verbální a neverbální. Verbální psychické násilí je spojeno právě se slovním urážením, ponižováním a zakazováním, naopak neverbální zahrnuje ničení oblečení, stříhání prádla. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 49)

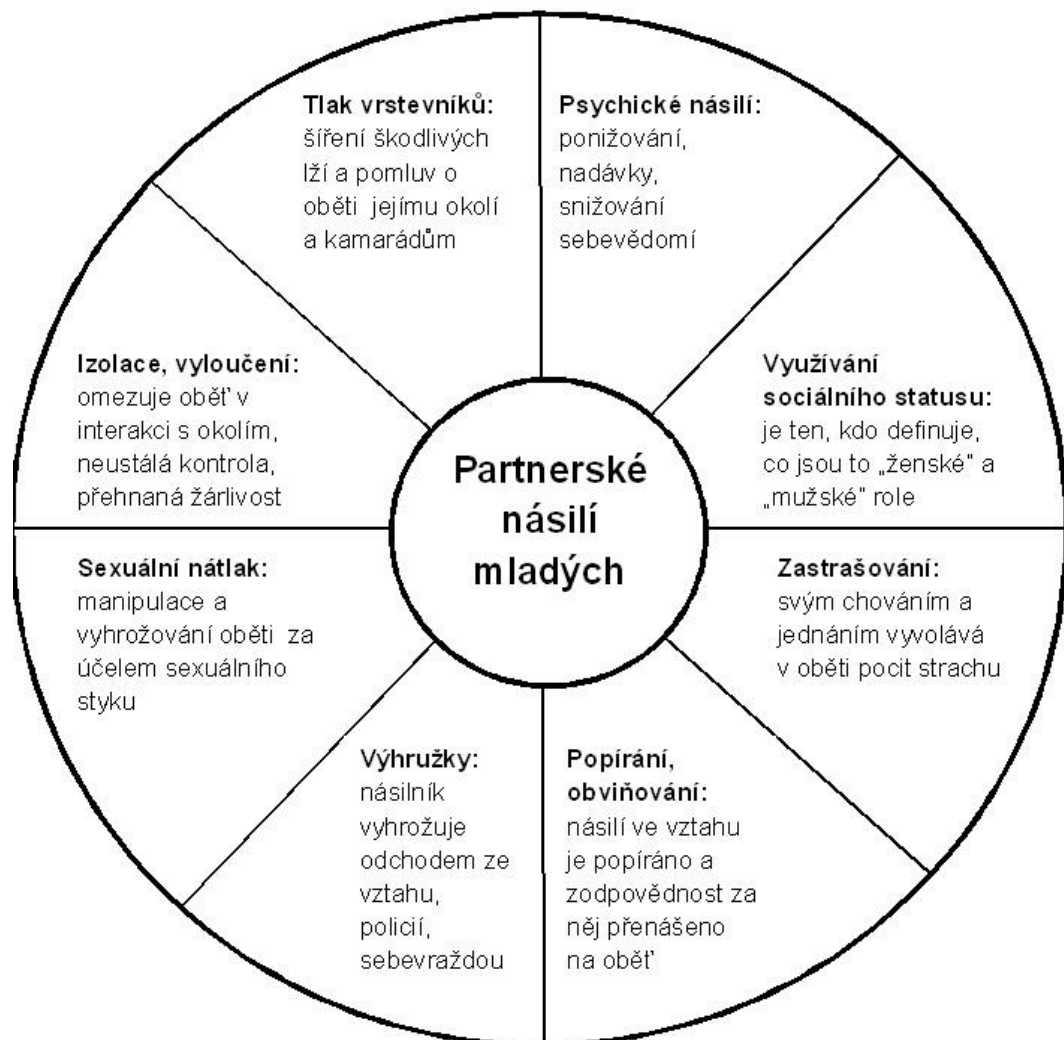
¹ Vlastní překlad: „...domácí násilí je široký pojem, který zahrnuje mnoho forem fyzického násilí, sexuálního násilí a vynucené, zastrašující a kontrolované chování. Poškozuje oběť fyzicky, psychicky a sociálně...“

Do neverbálních projevů psychického násilí patří i týrání domácích zvířat. Bednářová a kol. (2009, s. 6) potvrzuje, že násilník má za cíl veškeré psychické omezení oběti. V případě psychického týrání oběti se může jednat i o formu neustálé kontroly a ujišťování se toho, co, kdy, kde a s kým oběť dělá. (Dufková a Zlámal, 2005, s. 9) Ohrožená osoba se musí neustále hlásit a násilníkovi obhajovat, co právě v daný moment dělá či dělala. Patří sem rovněž zesměšňování, prohlašování oběti za blázna, citové vydírání, obviňování v každé situaci, vyhrožování odebráním dětí aj. (Střílková a Fryšták, 2009, s. 15)

- 3) **Ekonomické násilí** – představuje absolutní kontrolu agresora nad příjmy a výdaji oběti. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 50) Jedná se také o omezení přístupu k vlastním či společným penězům s násilníkem, neposkytování prostředků na společnou domácnost, případně i na děti, zatajování ekonomické situace pachatele rodině. (Dufková a Zlámal, 2005, s. 9) Jsou také současně ohroženy základní potřeby oběti na jídlo, bydlení či ošacení. Častým jevem je rovněž situace, kdy násilník nechá oběť doprošovat se o peníze. (Bednářová a kol., 2009, s. 6)
- 4) **Sociální násilí** – zahrnuje zejména izolaci od rodiny, přátel nebo využívání dětí a jiných osob jako prostředků nátlaku. Jedinec se sám postupně stahuje ze sociálních kontaktů a nedbá tolik na vazbách se svými přáteli, jako v minulosti. Jednosměrný nátlak a uplatňování předností a privilegií násilníka rozhodovat ve všech oblastech společenského života. Častým nositelem sociálního násilí je kupříkladu zakazovat oběti telefonovat s ostatními lidmi, zákaz návštěv, sledování televize, doprovázení k lékaři, na úřady apod. Opět je hlavním násilníkovým cílem maximální kontrola oběti. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 50-51) To současně potvrzuje Dufková a Zlámal (2005, s. 9) kdy sociální násilí má za cíl sociálně oběť izolovat. Děti bývají nejčastější formou nátlaku na oběť, především se jedná o znemožňování oběti v sociálním prostředí.
- 5) **Sexuální násilí** – lze vymezit jako nucení k různým sexuálním praktikám proti vůli oběti nebo zacházejí s blízkou osobou jako se sexuálním objektem. Nemusí se vždy jednat o uspokojení sexuálních potřeb pachatele. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 52) Může se jednat o znásilnění, sexuální napadání, nucení k různým sexuálním praktikám nebo zachází se obětí ne jako s lidskou osobou, ale pouze jako se sexuálním objektem. (Dufková a Zlámal, 2005, s. 9) Obecně můžeme tedy říci, že sexuální násilí zahrnuje všechny sexuální činy, které jsou na oběti vynucovány. Oběť je podstupuje nedobrovolně nebo s velkou nechutí. Ze strany agresora mohou být také požadovány sexuální úkony jako sex před cizími lidmi, pohlavní styk proti vůli oběti atd. Toto násilí

se ne náhodně nejčastěji vyskytuje mezi partnery nebo manžely. Muži většinou egoisticky myslí pouze na vlastní sexuální uspokojení. Opakovanou slovní urážkou na stranu zneužívaného partnera je „*ty jsi frigidní*“ atd. Agresor odmítá jakoukoli zodpovědnost a vinu svaluje na partnera. (Nazare-Aga, 2014, s. 67-68)

²Duluthský model agresivity a násilí:

² Centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí [online] [Cit. 15.3.2020]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/cs/s-cim-pomahame/partnerske-nasili-mladych>

2 Subjekty domácího násilí

Není třeba nějak dalekosáhle rozebírat, že subjekty, mezi nimiž vztah dospěl do té fáze, že se oddělil od většinového přesvědčení společnosti, jsou vždy dva – v případě domácího násilí je to vždy minimálně jedna násilná osoba (agresor) a minimálně jedna ohrožená osoba (oběť). Pokud se v rodinném prostředí nacházejí další osoby například děti, rodiče partnerů, prarodiče, sourozenci, tak se často stávají, ať už dobrovolnými, či nedobrovolnými svědky domácího násilí. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 25)

K osobám, které mohou být potenciaálně ohroženy domácím násilím může patřit prakticky kdokoliv. Obecně je možno konstatovat, že k domácímu násilí dochází mezi osobami, ve všech sociálních vrstvách, bez ohledu na věk, sociální původ, náboženské vyznání, etnický původ apod. (Králičková a kol., 2011, s. 152)

V této kapitole si více přiblížíme aktéry domácího násilí. Hlavní pozornost jednotlivých podkapitol bude zaměřena na subjekty, které ve vztahových konfliktech zaujímají role agresorů, současně nemůžeme opomenout ani subjekty, které se stávají terčem jejich fyzického, psychického, emocionálního, ekonomického, sociálního či sexuálního násilí, tedy oběti domácího násilí. (Voňková a Huňková, 2004, s. 20)

Jelikož je tato práce zaměřena na obě pohlaví, tak se bude snažit vykreslit nejen ženy, jako oběti domácího násilí, ale zaměří se také současně na jejich mužské protějšky. Práce neopomene také představit i další oběti domácího násilí.

2.1 Pachatel domácího násilí

Pachatelé domácího násilí se označují jako osoby násilné. (Úlehlová a kol., 2009, s. 9) Z dosud poskytnutých a zjištěných informací nelze stanovit, zda existuje jeden konkrétní typ násilné osoby, ale díky poznatkům z praxe je známo, že nejčastějším pachatelem domácího násilí je zatím stále muž. Agresor má vždy nějaký vztah ke své oběti. Často se jedná o pocit a touhu vlastnit onu oběť pouze pro sebe, aby si s ní mohl dělat co chce. O tom, jací jsou pachatelé domácího násilí, můžeme nejlépe zjistit z výpovědí osob, které s násilníkem žily nebo stále žijí. (Střílková a Fryšták, 2009, s. 18) To může pramenit z narcismu agresora. (Hirigoyenová, 2002, s. 138)

Důvody, proč se některé osoby chovají násilně lze jenom obtížně vysvětlit. Jsou různé možnosti, odkud může jejich agrese pramenit. Někdo reaguje na stres, jiný na životní styl, jiný tak reaguje na vážnou nemoc, nezaměstnanost či finanční problém. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 192)

Střílková a Fryšták (2009, s. 18) ve své publikaci sestavili typologie různých násilníků:

1. *Podle zdroje agrese:*

- a) *trvalé osobní založení, které je výrazně ovlivněno dědičností a výchovou*
- b) *drobná mozková poškození; v tomto případě násilník zpětně pociťuje lítost nad svým chováním, někdy může mít i amnézii na násilnou epizodu; tuto poruchu lze ovlivňovat vhodnou léčbou u neurologa nebo psychiatra*
- c) *dyadická reakce, tj. vzájemné působení obou partnerů, střídá se provokace a reakce.*

2. *Podle psychologického profilu:*

- a) *rozpadlý alkoholik*
- b) *stresovaný slaboch – odreagování vlastní mizérie, vandal i doma*
- c) *nepolepšitelný násilník či sociální sadista*
- d) *domácí násilník – doma velký pedant, pro okolí slušný člověk, fenomén dvojí tváře.*
- e) *normální násilník – oběť vlastního špatného dětství*
- f) *reaktivní násilník – reakce na domnělé nebo skutečné ústrky ze strany partnera*
- g) *jiný pachatel.*

Dle dostupných záznamů většina agresorů si sama v dětství prošla nějakou formou domácího násilí, ať už jako svědci sporu rodičů, či oni sami byli přímé oběti. Během procesu socializace jim tedy zůstalo v živé paměti, že za určitých situací a v některých případech je nutno užít fyzického nebo psychického nátlaku násilí. Buskotte (2008, s. 176) uvádí: „*násilí má původ v násilí*“. Tím zmiňuje, že pokud byl daný agresor v dětství bit a bylo mu oproti jiným dětem ubližováno, tak se se s velkou mírou pravděpodobnosti on sám bude chovat stejně ke svým potomkům. Nemusí samozřejmě ve všech případech tato situace nastat. Ne z každého dítěte musí vždy vyrůst bezcitný tyran. (Buskotte, 2008, s. 176)

Čírtková (2009, s. 255-256) používá rozdělení na tři základní typy pachatelů domácího násilí na podstatě shodující se s dělením Americké psychologické asociace. I přes rozdílný způsob rozdělení pachatelů zde nalzáme shody s předchozími autory, což pouze potvrzuje

nejpravděpodobnější možnosti, jak může být agresor domácího násilí odhalen. Jedná se o tyto typy:

A) Obecně agresivní pachatel (GVA-generally violent-antisocial)

Typický příklad agresivního jedince se sklony ke kriminálnímu chování. Projevuje se jak v soukromí, tak ve společnosti. Neprožívá pocit viny, nízká empatie. Zaujímá negativní postoj vůči partnerovi, není schopen soužití. (Čírtková, 2009, s. 255)

Vágnerová (2012, s. 637) uvádí, že tyto osoby: *„mají některé rizikové vlastnosti, jsou nespokojení, nejistí a úzkostní, mají nízké sebehodnocení, které kompenzují násilnickým chováním, mají zvýšenou pohotovost reagovat vztekem, jsou výbušní, mívají problémy s ovládním vlastního chování. Jejich vztah k násilí je pozitivní, chápou ho jako vhodný prostředek řešení čemukoli. Obvykle nemají potřebné sociální kompetence, které by jim umožnily zvládat běžné problémy únosnějším způsobem“.*

B) Pachatel domácího násilí „specialista“ (Family Only)

Označován jako *„pachatel dvoji tváře“*, na veřejnosti vystupuje jako solidní člověk, který respektuje normy společnosti, pro okolí představuje korektního občana, v soukromí ale ke svým blízkým projevuje velkou známku agrese a násilí, vinu svaluje na partnera. Častým jevem u tohoto druhu násilníka je chorobná žárlivost a závislost na partnerovi, doprovázená strachem, že jej partner opustí. Po incidentu projevuje vinu a empatii, za své chování se je schopen i omluvit. To vše je v soukromí doprovázeno občasnou depresí, návaly vzteku, střídání nálad. (Čírtková, 2009, s. 255-256)

Marvanová-Vargová, Pokorná a Toufarová (2008, s. 119) citují francouzskou psychoterapeutku a psychiatricku Hirigoyenovou (2002), jenž popisuje pachatele *„dvoji tváře“* takto: *...“narcismus, který sám špatně snáší neúspěch a pocit vlastní malé hodnoty. S tím souvisí i jeho vystupování ve společnosti, kde se často chová velmi příjemně, laskavě a přátelsky. Okolí tak nabývá dojmu, že není možné, aby takový člověk svému blízkému ubližoval...“.*

C) Pachatel domácího násilí s psychickou zátěží (Emotionally Dysphoric/Borderline)

Pro tento typ násilníka je příznačné narušení osobnosti, dosahující i klinických hodnot. V dětství násilník prožil odmítání či zneužívání ze strany rodičů nebo příbuzných. Jedná se o emocionálně labilního jedince s nevyzpytatelným chováním. Násilnické jednání se projevují pouze v soukromí, nejsou schopni řešit partnerské neshody a partnerské soužití.

Svůj vztek a žárlivost ventilují napadením partnera a členů své rodiny. Jsou velice schopnými taktiky a manipulátory. (Čírtková, 2009, s. 256)

V roce 2004 proběhl výzkum, který na základě analýzy partnerských agresorů v ČR vynesl závěr, jenž podtrhuje, že osobnost pachatele závažného násilí uvnitř rodinného prostředí, lze v nejčastějších popsat jako: *“anomální až psychopatickou osobnost, s rysy impulzivity, poruchami seberegulace, rigidity, sebenejistoty, s nedostatečným smyslem pro realitu, ale celkem dobrou sociální kompetencí s rysy labilní až impulsivní afektivity, jež není dostatečně zvládána rozumem a sníženou odolností vůči zátěži. U poloviny souboru byla konstatována chudá, plochá efektivita a nízká úroveň inhibic vůči agresi...”* (Netík a Voňková, 2005, s. 45-46 v knize Marvanová-Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 116)

2.2 Oběť domácího násilí

Jak již bylo představeno v úvodu této kapitoly, tak obětí domácího násilí se může stát prakticky kdokoliv, bez ohledu na věk, rasu, vzdělání, náboženské vyznání atd. (Králičková a kol., 2011, s. 152)

Proto poměrně mylnou představou určité části společnosti je to, že obětí domácího násilí jsou obvykle ustrašení, zakřiknutí či introvertní jedinci, nejčastěji se tím myslí ženské pohlaví. U obětí domácího násilí nehrají však tyto prvky roli. Nebere se zřetel ani na ekonomickou sílu nebo uplatnění na trhu práce. (Čírtková, 2006, s. 63)

Kenney (2012, s. 6) uvádí, že nezáleží ani na postavení v rámci sociální vrstvy či etnickém původu. Pro pachatele je nejjednodušší vybrat si jako oběť někoho z rodiny, neboť je mu oběť dobře známá a většina ba dokonce téměř všechny útoky ze strany agresora se dějí za zavřenými dveřmi, díky čemuž pachatel není viděn a ve společnosti je tak vnímán pozitivně.

Mezi typické vlastnosti pro osobu, která je ohrožena domácím násilím patří: úzkostné stavy a deprese. Na základě důsledků spojených s prožitím domácího násilí se mění poměr jejich citového prožívání. Dalšími vlastnostmi spojenými s domácím násilím na oběti jsou bezmocnost, úzkost, nízká sebedůvěra, osamocenosť, sebeobviňování a pocit viny. Dále dotyčná osoba neprožívá radost a uspokojení. Postupně není schopna pociťovat pozitivní emoce a v její mysli převažují spíše ty negativní. Následně může začít trpět i psychosomatickými onemocněními. (Bednářová a kol. 2009. s. 18)

Čírtková (2009, s. 97) popisuje, že v souvislosti s obětí domácího násilí je nutné také zmínit vědní obor viktimologie, který se právě zabývá oběťmi trestných činů, konkrétně to, k jakým změnám dochází v chování a prožívání osob, které se obětí staly. Viktimologie taktéž zkoumá problematiku psychologické pomoci obětem a současně se také soustředí na právní problematiku s tím spojenou.

Novotný a Zapletal (2008, s. 527) definují viktimologii jako mladou vědní disciplínu, která je součástí kriminologie. Krom odhalování role oběti je také cílem trestní stíhání pachatele. Autoři dále uvádějí, že tato vědní disciplína napomáhá ve spolupráci s oběťmi a při oznámení trestného činu napomáhá při vyšetřovacích úkonech.

Viktimizace jako taková je tedy samotný proces přeměny z potencionální oběti na oběť skutečnou. Zaměřuje se a sleduje konkrétně chování oběti, vztah mezi pachatelem a obětí a míru viktimizace. (Voňková a Huňková, 2004, s. 74-75)

Oběťmi domácího násilí se tedy mohou stát děti, senioři, ženy i muži. Navíc pachatelé v mnohých případech neberou zřetel ani na fakt, že dotyčná osoba má nějaký handicap.

V případě dítěte jej může pachatel mít jako prostředníka a hybnou sílu k zastrašení oběti. *„Kdykoliv se vrátí z návštěvy svého otce, najdu v jejích kapsách nebo tašce schované vzkazy. Většinou to jsou výhrůžky. Naposledy to byla rodinná fotografie, z které byl vystřižen můj obličej.“* (Conwayová, 2007, s. 25)

Další skupinou, která se může stát obětí jsou senioři. Občasnou opomíjenou skupinou obětí se stávají lidé staršího věku, kteří žijí ve společné domácnosti se svými dospělými dětmi a mohou se stát terčem právě agresora, kterého sami vychovali a dali mu život. Tento typ tzv. týrání starých osob = syndrom EAN se stává po celém světě. Zahrnuje tělesné ubližování, pohlavní zneužívání, psychické a citové týrání. Nejvíce se ovšem jedná o materiální a finanční zneužívání, neboť agresor je hnán touhou po statcích a penězích oběti. (Martinková a kol. 2009, s. 98)

„O násilí na starých lidech se v naší společnosti ví málo. Nízké společenské hodnocení stáří vede k nedostatečnému zájmu o kvalitní poznání tohoto životního období a o porozumění jeho specifčnosti.“ (Gjuričová, Kocourková a Koutek, 2000, s. 84)

Buskotte (2008, s. 75) v souvislosti s tímto jednáním uvádí, že: *„...Pokud je osoba doma týrána, zneužívána nebo je s ní špatně zacházeno, nemá žádné místo, kde by mohla nalézt svůj*

klid a bezpečí, které každý z nás potřebuje. Nikdy si nemůže opravdu odpočinout a neustále žije v očekávání, že brzy přijde další katastrofa...“.

Dalšími dvěma skupinami ohroženými domácím násilím jsou ženy a muži. Vzhledem k tomu, že se těmto skupinám budeme věnovat v následujících dvou podkapitolách je tedy zbytečné je nyní představovat.

Nelze ovšem nepředstavit typologie obětí, které jsou sestaveny z kriminologického hlediska, jež nám popisují Voňková a Spoustová (2008, s. 194). Jedná se o tyto hlediska:

- 1) *Z hlediska zažitého trestného činu* – delikty, nejčastěji fyzické násilí.
- 2) *Z hlediska reakce na trestný čin* – jedná se o reakci oběti na násilí, je to buďto reakce aktivní, pasivní a panická.
- 3) *Z hlediska interakce oběti – pachatel*

Na základě tohoto rozdělení popisují Voňková a Spoustová (2008, s. 194) dalších 5 typů možných obětí. Jedná se o rozdělení E. A. Fattaha, který ve své publikaci rovněž používá Čírtková (2009, s. 100-101). Jedná se o toto rozdělení:

- **Zúčastněná oběť** – pachatel a oběť se znají, interakci ovlivňuje motivace pachatele. Stává se faktorem u domácího násilí, který je řazen do kategorie tzv. vztahových deliktů.
- **Nezúčastněná oběť** – zde ke vzájemné interakci nedochází. Oběť se nachází v situaci, kdy není možné vnímat potencionální hrozbu nebo stav ohrožení.
- **Provokující oběť** – tento případ nastává v okamžiku, kdy oběť zcela podcenila nebezpečnost pachatele, záměrně se vystavila pachateli. Jedná se o oběti s viktomogenními faktory, osoba je zahrnuta „do rohu/kouta“. Někteří míní, že právě provokace oběti vede k násilnému jednání pachatele.
- **Latentní oběť** – oběť tohoto typu má všechny prvky viktomogenní, jenž se dají na veřejnosti skrýt. Jedná se o činy, které jsou skryty za zdmi domácnosti. Nahlášení těchto činů naráží na bariéru předsudků. Velkou roli zde hrají emoce.
- **Nepřavá oběť** – oběť se ocitá v nesprávnou dobu na nesprávném místě. Z toho vyplývá, že se jedná o náhodné a nezáměrné setkání pachatele a oběti.

2.3 Ženy jako oběti domácího násilí

Každá žena se může během partnerského soužití stát obětí domácího násilí páchaného ze strany druhého partnera. Jedná se o nepříliš líbivou a odvrácenou stranu mince partnerského soužití. Gjuričová a kol. (2000, s. 13) hovoří o tom, že tento způsob, kdy dochází mezi partnery, manžely nebo druhy k fyzickému či psychickému násilí, je v naší společnosti bohužel zakořeněn a v minulosti se nejednalo o věc nijak odlišnou, ba dokonce byla tolerována. V minulosti bylo trestání neposlušných žen, dětí a stejně tak služebnictva v rodinách bez problémů tolerováno. Velice se na tento fakt podepsalo patriarchální smýšlení společnosti, kdy muž byl neochvějným a svrchovaným pánem vůči ženám i dětem. (Gjuričová a kol., 2000, s. 13)

I z tohoto důvodu obecně vzato platí, že ženy jsou nejčastějšími cíli ze strany pachatelů při páchaní domácího násilí. Obětí se tedy může stát jakákoliv žena. Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, domácí násilí se nejčastěji děje za zavřenými dveřmi a tím pádem je tedy špatně prokazatelné. Oběť se jen málokdy dokáže vzepřít nátlaku ze strany pachatele i ze strachu, že pokud se postaví agresorovi, bude další projev násilí ještě silnější než doposud. Matoušek a kol. (2005, s. 233) popisuje, že zkušený manipulátor dovede oběť velice vychytralou taktikou přesvědčit, jak mu s ním bude dobře, ovšem až zátěžové situace prověří opravdovou tvář dotyčného. *„Oběť nemusí na počátku vztahu poznat, že její partner má sklony k násilí. Partner může být po určitou dobu milý, pozorný, a trpělivý. Teprve v zátěžových životních situacích (narození dítěte, nedostatek peněz, nemoc, ztráta zaměstnání apod.) začne jednat a reagovat odlišně. V době, kdy se jeho násilnictví projeví, má oběť často pocit, že jí chybí síly k tomu, aby soužití s násilně se chovajícím partnerem ukončila.“* (Matoušek, Kodymová a Koláčková, 2005, s. 233)

Dalším problémem, který nastává při domácím násilí je, že oběť se se svým strachem nemá komu svěřit. Oběť i pachatel mají společné přátele a známe, většinou jsou již v manželském svazku. Čím déle je tedy oběť násilí vystavována, tím hlubší důsledky to pro ni bude mít. (Buskotte, 2008, s. 77)

Odchod od partnera je často velmi obtížný, ba skoro nemožný. Tyto důvody platí současně pro ženy i muže. Důvodem může být například to, že se dotyčná oběť by se ocitla ze dne na den bez „střechy nad hlavou“ a netuší, jak se bude vyvíjet její budoucnost. Pokud jsou již ve vztahu děti, přirozeně naskakují obavy o to, kdy je bude moci vidět, jak asi dopadne soudní spor o ně a v případě prohry, jak zaplatit výživné. Dalším „strašákem“ se stává ztráta společenského

uznán a prestiže, opovrhování ze strany přátel a rodiny, možná i ztráta doposud navázaných sociálních vztahů s okolím. (Buriánek a kol., 2006, s. 31)

Jestliže žena žije dlouhodobě v násilném vztahu se svým partnerem, ztrácí postupem času svoji sebedůvěru, začíná pochybovat o svém sebevědomí a postupně (dobrovolně či nedobrovolně) začíná přijímat negativní informace o své osobě ze strany agresora, což může vyústit až ve ztotožnění myslí ženy s myslí pachatele. Tato týraná žena se tak často ocitá v situaci, kdy je stále psychicky labilnější na své okolí, trpí ztrátou důvěry a s tím souvisí slábnutí jejího sebevědomí. Začíná pociťovat a propadat stavům bezmoci, hněvu a lítosti. Postupně vyhlídky na vydařenou budoucnost dostávají černější a černější představy, což doprovází nechuť do života a bere přirozenou radost z prožívání všedního života. Stupňující se tlak na ženu může vyvolat deprese, žena smýšlí o své vině, a to vede až k obviňování sebe sama. Pokud je žena finančně, emocionálně či jinak závislá na svém partnerovi, není výjimkou, že mu projevuje zcela svou oddanost. (Haškovcová, 2004, s. 42)

O týrané ženě Střílková a Fryšták (2009, s. 21) hovoří jako: „...soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívání násilí...“. O samotném syndromu týrané ženy, posttraumatické stresové poruše či tzv. Stockholmském syndromu budu hovořit v další kapitole.

2.4 Muži jako oběti domácího násilí

Historický kontext a patriarchální společnost vždy stavěla muže spíše do rolí vojevůdců, hrdinných reků, válečníků nebo silných a neochvějných panovníků. Je tedy vůbec fyzicky možné, aby se obětí domácího násilí stal muž a žena byla oním agresorem, který svou oběť soustavně terorizuje a ničí? Vždy byl spíše muž považován společností za jedince silnějšího po fyzické (v minulosti možná i psychické) stránce, tedy by se naskýtal spíše fakt, že násilníkem bude v domácím násilí právě on. Společnost staví muže do rolí spíše „macho“ typů, v nichž není místo pro oběti a už vůbec ne prostor pro ženu, jenž muže násilnickým způsobem zneužívá. Uhodí-li žena muže, společnost ji v nejednom případě omlouvá. Ale když muž uhodí ženu, hned je svým okolím považován násilníka. (Conwayová, 2007, s. 41)

Matoušek a kol. (2005, s. 231-235) vidí jako týraného muže toho, kdo se stává terčem útoků ze strany své partnerky. Nad tímto mužem si dotyčná žena demonstruje svou převahu v partnerském soužití, muž je ve vztahu submisivní a snadno se rozkazům ženy podřizuje.

Nejčastějším jevem je, že k týrání mužů dochází u dvojic, které mají větší věkový rozdíl (např. 10 let). Většinou se jedná o případ, kdy je muž starší než jeho žena. Muži se stávají terčem partnerčinych intrik, popuzování, citového vydírání, fyzické a verbální agrese. Muži tyto prvky týrání hluboce potlačují a zamlčují před svým okolím, neboť jsou přesvědčeni, že pokud „vyjdou s pravdou ven“, budou pro společnost a své druhy cílem posměchu a ostudy. To je také pravděpodobně jedním z klíčových důvodů, proč je násilí na mužích hůře zjizvitelné, oproti násilí, jež je páčáno na ženských protějšcích.

Tento fakt potvrzuje i Buriánek kol. (2014, s. 20-21), který hovoří o tom, že muži jako oběti domácího násilí prožívají situace s tím spojené ze dvou rovin. První rovinou jsou ostudné předsudky související s genderovými stereotypy ze strany společnosti, která je ještě silně ovlivněna patriarchátem – „*kdyby to bylo skutečně tak hrozné, odešel by*“. Druhou rovinou je ta, že se na ně vztahují stejné mýty jako na ženy, které se staly obětí domácího násilí. – „*ženy se dopouštějí násilí pouze v sebeobraně*“.

Muži jsou stále širokou veřejností považováni za živitele rodiny, proto dle mnohých názorů by pro ně odchod a ekonomická závislost na partnerce či rodině neměla mít tak razantní dopad jako by tomu bylo v případě, že by měla partnera opustit žena. „*Muž ačkoliv je obět', bývá v lepší pozici než žena-obět', rozhodne-li se opustit domov. Je méně pravděpodobné, že ho budou svazovat požadavky na péči o dítě, a snadněji si vydělá na náhradní ubytování*“.

(Conwayová, 2007, s. 42)

Díky tomu, že je mužům od dětských let „vtloukáno do hlavy“, aby řekněme při sebenáročnější situacích nebrečeli a nedávali na odív své emoce, nejsou proto schopni říci sami sobě, že jsou oběti násilí. Mohou si kupříkladu vykládat partnerčino chování jako „úlet ženských hormonů“ a svou situaci nikde neoznámí. Za pomoci genderového řešení konfliktů v domácím násilí naráží mužské oběti právě na stereotypy mužnosti, která se přece se sociální skutečností násilí vůbec neztotožňuje. Strach, posměch a nedůvěra v nezaujaté okolí brání mužům svěřit se se svým problémem a dostávají se tak do rozporu s okolím, což v určitých případech může vyústit až v sociální izolaci daného jedince. (Buriánek a kol. 2014, s. 19)

Ženy ovšem nemusí být vždy pouze roztomilé, milé a zábavné, dokáží se z něžných a křehkých bytostí stát osobami krutými. Jejich násilnické chování vůči partnerovi si lze spojovat v souvislosti se selháním v roli pečující partnerky. Ženy by se neměly v roli

agresivních násilníků vůbec podceňovat, spíše naopak. Krom psychických a emocionálních útoků jsou schopny partnera napadat i fyzicky. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 65)

To potvrzuje i úryvek z publikace Helen Conwayové (2007, s. 40) ... „*Míval jsem pořád monokly, protože mne často bila pěstí, nebo praštila botou do oka, a jednou mne dokonce píchla do oka zahradními nůžkami...Měl jsem sedm stehů...*“. I z tohoto důvodu by se ženy neměly považovat pouze za „křehká poupátka“, ale mělo by se na ně nahlížet ze stejného pohledu, jako by byl agresorem muž.

Nejčastějším důvodem, proč se žena uchýlí k činům spojeným s násilím je žárlivost na muže. To vyústí v kontrolu mužových aktivit a co největšímu zamezení jeho sociálních kontaktů. (Buriánek a kol. 2014, s. 20) Některé ženy dokáží být silnými manipulátorkami pohrávajíc si s citovou stránkou muže (stejně jako někteří muži v roli násilníka dokáží skvěle manipulovat s ženami). Muž se stává obětí své ženy za pomoci pohlavního aktu, kdy je absence sexu využívána jako zbraň vůči němu samotnému. Ještě silněji však působí na city spojené s láskou a milováním ze strany partnera. „*Když se mají dva rádi, musí cítit potřebu být neustále spolu, pokud ne tak to není opravdová láska*“. (Nazare-Aga, 2014, s. 53-58)

Obecně a s přihlédnutím na širší kontext problematiky lze tedy říci, že muži se s problémem domácího násilí v roli oběti velice zřídka svěří do péče odborní či laické podpoře svého okolí, neboť se domnívají, že jejich společenská prestiž a dosavadní postavení budou pošlapány a zesměšněny.

Dle mého mínění by se neměl brát ohled na to, zda se v případě domácího násilí jedná o ženu či muže. To nejdůležitější, co daný člověk v situaci, když se se svým problémem svěří potřebuje je maximální pomoc a podpora ať už psychická, materiální apod.

3 Vývoj domácího násilí

Problematika spojená s termínem „domácí násilí“ se v naší společnosti objevovala již v minulosti, teprve za poslední cirkla tři desetiletí se otevírají diskuse týkající se tohoto jevu, který je velmi nebezpečný z hlediska narušení vztahů v rodině. Již v dobách dávno i nedávno minulých bylo trestání neposlušných žen většinou kultur bráno jako normální věc, jedná se o zcela soukromou, do které by neměla veřejnost zasahovat. Až postupem času (zejména 19., 20. a 21. století), vývoj, touha a odhodlání žen změnila tvář partnerského charakteru a partnerského soužití a přispěla k vyrovnání pozic ženy a muže. (Úlehlová a kol. 2009, s. 11-12)

Z dostupné literatury můžeme soudit, že domácí násilí se v rodinách projevovalo a projevuje již celá staletí ba dokonce i tisíciletí. Proto si, jako každá časem zocelená věc, prošla určitým vývojem a fázemi. Z tohoto důvodu si v následující kapitole představíme jednotlivé prvky spojené s domácím násilím. Soustředíme se především na varovné signály pro oběti, ale i pro případné pachatele. Práce popíše jednotlivé fáze, kterými domácí násilí prochází, současně také představí nejčastější příčiny a s tím související důsledky. V neposlední řadě práce nastíní i mýty, jež jsou často spojovány s domácím násilím a závěrem této kapitoly popíše negativní fenomén posledních let, tzv. stalking.

3.1 Varovné signály

Domácí násilí nepropukne v rodině ze dne na den. Dlouhodobost a častá opakovatelnost určitého typu chování může někdy napovědět, že se u partnera objevuje nedůvěřivost a občasné záchvaty vzteku, jenž mohou vyústit až v násilí. Úlehlová a kol. (2009, s. 16-17) představují přehled nejčastějších a nejvíce vyzorovatelných rizik, která mohou u partnera nastat. Jedná se o tato rizika:

- chorobná až nezdravá žárlivost ze strany partnera podpořená neustálým kontrolováním
- již v biologické rodině partnera se násilí objevilo
- partner se už v minulosti násilně choval
- kritizování zevnějšku, urážení a podryvání autority před rodinou a přáteli
- fyzické vybíjení hněvu ze strany dotyčné osoby
- přesouvání problému na jiné, odmítání zodpovědnosti za své činy a chování (ať už v soukromí či na veřejnosti)

- náhlá změna podpořená nepředvídatelností chování u partnera
- stereotypní rozdělení rolí.

3.2 Fáze domácího násilí

Průběh domácího násilí může pro oběť často začínat ze začátku nenápadně až téměř neviditelně, postupem času se ale projevuje určitý model chování. Partner začne druhého partnera kupříkladu kontrolovat, manipulovat s ním, ponižovat ho, izolovat od ostatních a díky těmto příznakům si toho oběť nejčastěji všimne. (Úlehlová, 2009, s. 16-17) Pokud v tomto bodě potencionální oběť nezasáhne, nastane prohloubení a stupňování předešlých příznaků. Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, není výjimkou, že pachatelé mají „dvojí tvář“, díky čemuž násilí projevují zcela a pouze doma, před okolím vystupují jako obraz ztvárnující starostlivou a milující osobu. (Marvanová-Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 36-37)

Přesto že se může domácí násilí jevit jako náhodné ba dokonce nepředvídatelné, ve skutečnosti prochází určitým typem vývoje a určitými fázemi = cykly, které jsou typické pro násilný vztah. Tyto cykly popsala již americká psycholožka Lenore Walkerová (1979) v knize *The Battered Women* a trefně ji nazvala cyklickou teorií násilí. (Buriánek a kol. 2006, s. 24)

Nyní si postupně probereme jednotlivé fáze domácího násilí, kterými jsou:

Fáze napětí:

První fází cyklu je charakteristická a příznačná pro hromadící se napětí ve vztahu mezi násilnou a ohroženou osobou. Patrným jevem je, že začíná ve všech směrech selhávat komunikace mezi aktéry, násilná osoba je permanentně podrážděná, s ničím není spokojená, neustále vše kritizuje a nic jí nevyhovuje. Ohrožená osoba naopak pocítuje stále větší projevy strachu a úzkosti, ze strachu před násilníkem umírňuje své chování a staví se do pozice submisivního partnera. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 54)

Fáze násilí:

Jedná se o fázi, kdy agresor dává zcela volný průchod všem formám násilí na partnerovi. Začíná postupně ztrácet kontrolu nad svým jednáním, což prakticky vždy vyústí v propuknutí konfliktu s obětí, ať už se jedná o fyzické napadnutí ohrožené osoby, nebo o soustavný psychický a emocionální teror. V této fázi je cítí ohrožená osoba absolutní bezmoc, stále častější

úzkost, strach a zoufalství. Jen málokdy, někdy vůbec, se dokáže ohrožená osoba násilníkovi bránit nebo alespoň určitou formou vzepřít. (Úlehlová, 2009, s. 17)

Fáze usmiřování/líbánek:

Tato fáze cyklu je nazývána různě: období usmiřování, fáze lásky či poetickým označením líbánky. Jedno mají ale tyto názvy společné, a to pocit viny ze strany agresora. Je to fáze, ve které jako by násilná osoba prožrela a za své předchozí období se neustále omlouvá, přesvědčuje oběť, že se chování z minulosti nebude již nikdy opakovat, nikdy už se k tyranským sklonům neuchýlí, slibuje téměř nesplnitelné a soustavně zahrnuje ohroženou osobu svými pocity. Ohrožená osoba dostává pocit naděje, myslí si, že vše bude jako před propuknutím násilí a agresorovi odpouští. (Střílková a Fryšták, 2009, s. 16)

Fáze klidu:

Poslední fáze klidu je často zahrnuta do předchozí fáze líbánek a usmiřování. V období této fáze nedochází k žádným výrazným incidentům ze strany násilníka. Po nějakou dobu se nevyskytují incidenty, což v oběti vyvolá pocit, že násilí je již definitivně zažehnáno. Problémy však stále přetrvávají, kumulují se v agresorovi a je pouze otázkou času, než opět propuknou na povrch. To vyvolá znovu fázi napětí a celý cyklus se znovu opakuje. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 55)

Celý tento cyklus může probíhat v různých intervalech, u některých případů pouze několik dní, u jiných i řadu let. Téměř vždy se však zkracuje období klidu a líbánek a fáze násilí a napětí se prodlužuje. (Bednářová a kol., 2009, s. 11) Walkerová (1979) píše, že střídání milujícího a násilného chování má za cíl udržet ohroženou osobu v nejistotě a odrazit jí od případného odchodu. Násilné osobě tento stav většinou vyhovuje a nenutí ji ke změně. (Marvanová-Várgová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 37)

3.3 Příčiny domácího násilí

„Hledání skutečných pozadí a příčin násilí ve vztahu je rozhodně velice obtížné. I samy postižené ženy často netuší, jak vlastně všechno vůbec začalo. Někdy udeří násilí do doposud harmonického vztahu jako blesk z čistého nebe, přičemž není výjimkou, že tomuto agresivnímu chování partnera předcházela léta verbálního a psychického teroru a ponižování. V určité fázi

je pro muže vlastně už cokoli důvodem ženu brutálně zbít a totálně explodovat.“ (Buskotte, 2008, s. 60)

Gjuričová a kol. (2000, s. 74) uvádí, že ke vzniku domácího násilí může vést mnoho různých vlivů. Ke vzniku domácího násilí může také přispívat fakt, že násilník mohl být v minulosti (jako dítě) svědek nebo oběť domácího násilí.

Vzhledem ke složitosti a celkovému jevu, jakým domácí násilí je, se uplatňují různé teorie příčin vzniku. První teorie vznikly v angloamerické kriminologii koncem sedmdesátých let. Byly vytvořeny na základě jednoho faktoru. Do těchto „jednofaktorových teorií“ řadíme:

Sociologická teorie:

Tato teorie se ve své podstatě překrývá s feministickou teorií. Vnímají příčiny domácího násilí dosti shodným úhlem pohledu. Zdroj násilí vidí v problému mužské společnosti a převahy muže nad ženou založené na genderovém vymezení rolí.

Biologicko – genetická teorie:

Teorie vysvětluje zcela pouze obecné předurčující dispozice k agresivnímu způsobu chování. Nebere příliš ohledy na situační faktory.

Psychologická teorie:

Zástupci této teorie se primárně soustředí na osobnost a psychickou stránku násilné osoby, tedy agresora. Předpokládají, že příčiny vzniku agrese jsou zakotveny v povaze a vlastnostech samotného pachatele. Jedná se o stres, psychické poruchy, deprese, popřípadě i užívání různých druhů návykových látek. Rovněž se také soustředí na charakteristiku osobnosti oběti domácího násilí. (Střílková a Fryšták, 2009, s. 16-17)

Tyto jednofaktorové teorie jsou již v současnosti překonané. Společnost nyní preferuje spíše multifaktorové přístupy, které ale na druhou stranu nepřinášejí žádné zásadní nové pohledy na předchozí teorie partnerského násilí, ale pouze spojují předešlé jednofaktorové přístupy do interaktivního modelu. Nejznámějším modelem je D. G. Duttonův model, který upřednostňuje čtyři roviny příčin.

Makrosystémové faktory:

Jedná se především o předsudky, společensky závazné normy aj., kteréžto přímo souvisí s problematikou domácího násilí. Současně se jedná o reakce společnosti na danou

problematiku. Ve společnosti ještě dnes existuje řada mýtů, které se snaží zlehčovat a omlouvat násilí jednoho partnera na druhém, např. masochistické založení partnera, kterému se násilí líbí, jak by již dávno od druhého partnera opustil. (Čírtková, 2009, s. 439)

Ekosystémové faktory:

Ekosystémem je zde životní a sociální prostor lidí, kteří tento systém ovlivňují jako různé faktory. Jedná se o působní nejrůznějších životních situací, se kterými se člověk dostane do kontaktu během své poutě životem. Faktory, jež na člověka, ale i rodinu mohou působit jsou například nezaměstnanost, nízké vzdělání, nízký příjem do rodinného rozpočtu. Současně může tento ekosystém působit jako nárazník, ale i spouštěč domácího násilí. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 37)

Mikrosystémové faktory:

Mikrosystémem se v tomto případě myslí rodina jako taková. Ta z velké části tvoří podstatu života daného člověka. Ovlivňuje své členy v rámci řetězce chování jednoho na druhého. Většinou se členové rodiny poměrně dobře znají. Vědí o silných i slabých stránkách toho druhého. Dokáží si tedy poradit v běžných, ale i náročných až zátěžových situacích. (Voňková a Spoustová, 2008, s. 47)

Ontogenetické faktory:

Tyto faktory vycházejí především z individuální charakteristiky, jak pachatele, tak ohrožené osoby. Jedná se také o faktory ovlivňující jejich vzájemnou interakci. Pracuje se s předpokladem, že pachatel již v minulosti prošel ontogenetickým vývojem. Je tedy dosti pravděpodobné, že se naučil díky schopnosti sociálního učení řešit stresující a omezující situace spojené s agresivním chováním. (Úlehlová, 2009, s. 15-16)

V praxi se k řešení případů domácího násilí přistupuje tak, aby byla zajištěna kauzální souvislost. Je to nutné především z důvodu, že chceme zúčastněným osobám podat pomocnou ruku a co nejefektivněji domácí násilí zastavit. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 37)

3.4 Důsledky domácího násilí

Násilí samo o sobě, a především v případě jedná-li se o násilí mezi lidmi, kteří se více než dobře znají, má z většiny případů velice závažné důsledky. Podrývá sebevědomí ohrožené osoby a má za cíl vystavit oběť tak hluboké úzkosti, až si sama sebe přestane vážit. Často jsou

následky viditelné jak na těle, tak na duchu. (Buskotte, 2008, s. 77) Důsledkem násilí v domácnosti se může ohrožená osoba stát tzv. mnohonásobnou obětí. Tyto osoby jsou pravidelně a opakovaně zraňovány psychicky, fyzicky či sexuálně od osoby, kterou více než důvěrně znají. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 42-43) Vzhledem k tomu, že existuje emocionální pouto mezi pachatelem a obětí, můžou se reakce na první incident lišit. (Čírtková, Ptáček a Žukov, 2010, s. 237) To vše má za cíl snížit sebevědomí oběti a izolovat ji od společnosti. Oběť po prvním útoku může daný incident bagatelizovat, což nahrává násilné osobě „do karet“. Proto někdy není lehké pro okolní pozorovatele domácí násilí rozpoznat. Nejčastěji lze rozpoznat na základě psychického stavu, verbálního a neverbálního chování (Bednářová a kol., 2009, s. 16)

Asi největší dopad domácího násilí je na psychickou stránku oběti. Mezi nejčastější dopady v souvislosti s psychickým stavem oběti hovoříme o tzv. syndromu týrané osoby. Tento symptom dále rozdělujeme do tří kategorií: posttraumatická stresová porucha, naučená bezmocnost a sebezničující strategie. (Vágnerová, 2012, s. 638-640) Práce také neopomene představit tzv. stockholmský syndrom. (Králičková a kol. 2011, s. 20)

Syndrom týrané osoby

Syndrom týrané osoby můžeme dle Ševčíka a Špatenkové (2011, s. 42-45) definovat následovně; „...soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, jež vedou ke snížení schopnosti daného jedince efektivně reagovat na prožívané násilí...“. Tento syndrom popsala již psychologka L. E. Walkerová. Ta mezi lety 1978 až 1981 prováděla rozhovory se ženami, jež byly obětí partnerského násilí. Na základě toho vytvořila koncept syndromu týrané ženy. Postupem let ale společnost usoudila, že oběťmi domácího násilí nejsou pouze ženy, ale koncept zobecnila pro všechny osoby. (Vágnerová, 2012, s. 40)

Vágnerová (2012, s. 638) vidí vznik syndromu týrané osoby v „...selhání obranných mechanismů, které mohou mít různé příčiny. Jednou z nich je obecná tendence obětí domácího násilí zpracovávat své traumatické zážitky internalizujícím způsobem, přijímat, často a zcela nezbytně a bezdůvodně, odpovědnost za vznik situace, obviňovat se a trestat přijetím role oběti...“.

Jak již bylo zmíněno, symptomy, které se projevují u týraných osob můžeme rozdělit do tří následujících kategorií: posttraumatická stresová porucha, naučená bezmocnost, sebezničující strategie.

1. Posttraumatická stresová porucha:

- Jedná se o úzkostnou poruchu, která se nejčastěji rozvíjí po emočně náročné, těžké či stresující události, ta svou velikostí přesahuje dosavadní lidskou zkušenost.
- Cílem násilné osoby je vyvolat v oběti pocit, že agresor je jediným, kdo o ohroženou osobu jeví nějaký zájem a čas od času se k ní chová hezky na rozdíl od ostatních lidí.
- Je doprovázená tzv. flashbacky – tj. že si oběť například v dalším partnerském vztahu vybaví za určitých okolností situaci, která ji v tom minulém traumatizovala.
- Objeví se znovu všechno symptomy, které trauma předtím doprovázely. (Marvanová-Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 42)

2. Naučená bezmocnost:

- Jedná se o stav, kdy se oběť už pokusila od tyрана osvobodit, ale nějakým způsobem se jí to nepodařilo.
- Propadá tedy potom stavu opakované bezmoci, z důvodu že ani jeden z jeho pokusů o ukončení násilí nevyšel. Dostává se do emocionálního stavu beznaděje.
- Souvisejícím prvkem s naučenou bezmocností je snížené sebevědomí, kdy násilník oběti opakovaně nadává, ponižuje a má za snahu, aby ohrožená osoba ztratila respekt sama k sobě. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 44)

3. Sebezničující strategie:

- Oběť se marně pokouší o ukončení násilí a z dlouhodobosti setrvání dostává dojem, že nemá šanci odejít a zkouší přežít za co nejméně zničujících podmínek.
- Volí maladaptivní mechanismy přežití – alkohol, drogy, pokusy o sebevraždu. (Bednářová a kol., 2009, s. 32)
- Z dlouhodobosti odmítá jakoukoliv pomoc a možnost další záchrany. Zapírá svou situaci a stále vymýšlí důvody pro své zranění. (Střílková a Fryšták, 2009, s. 22)

Opakování působení traumatického stresu na oběť může způsobit, že oběť v důsledku traumatogenní dynamiky, dalekosáhlý dopad na formování jednotlivých složek osobnosti. (Bentovim, 1998, s. 39) Do tohoto rámce lze kategorizovat i tzv. stockholmský syndrom.

Stockholmský syndrom:

- Oběť si vytvoří silnou, a především pozitivní emocionální vazbu na agresora.
- Hlavní podmínkou vytvoření vazby je výrazná nerovnováha moci, jejímž vlivem vzniká těžká závislost submisivního jedince na dominantním.

- Pro účelnost vytvoření vazby je střídání tyranského a normálního chování. (Buriánek a kol., 2006, s. 28)

Všechny tyto syndromy do budoucího života značně limitují a stigmatizují oběť. (Goffman, 2003, s. 17) Domácí násilí se taktéž negativně projevuje v intimním vztahu partnerů, což může vést k ponižování, nucení k nechtěným sexuálním praktikám i znásilnění. Je to sexuální důkaz moci nad partnerem/partnerkou. (Bednářová a kol. 2009, s. 32)

3.5 Mýty o domácím násilí

Jednou z největších překážek, které se staví mezi domácí násilí a pomoc ze strany veřejnosti jsou mýty opředené o tyto „druhé tváře“ některých domácností. Stereotypní představy, které se váží k mýtům ohledně týrání žen nejsou odlišné od násilí páchané na mužích.

Čírtková (2007, s. 43) popisuje, některé případy mýtů, jimiž je domácí násilí opředené. Velkým omylem společnosti je, že domácí násilí je zcela soukromou věcí partnerů či manželů, do kteréžto věci by cizí lidé neměli zasahovat. Násilí by se nemělo tolerovat za žádných okolností, ani v případě, že se ohrožená i násilná osoba důvěrně znají. Proto by dle ní násilí nemělo a ani snad nemůže být soukromou záležitostí. Právo na ochranu svého zdraví, důstojnosti a život by měl mít každý z nás.

Buriánek (2006, s. 19-20) popisuje čtyři nejrozšířenější mýty o domácím násilí. Prvním mýtem je, že pokud by byla situace opravdu neúnosná, oběť by násilníka opustila. Odejít od násilného partnera ovšem není jednoduchá věc, neboť oběti mají tendence omlouvat chování násilné osoby. Druhým je, že muži jsou silnější než ženy, proto nemůžou být fyzicky napadeni. Ne každý muž je ale proporcionálně silnější a zdatnější než jeho ženská partnerka. Pro mnoho mužů je nepředstavitelné střetnout se se svou partnerkou. V případě žen však často k fyzické rozdílnosti mezi nimi a partnerem dochází. Nemusí to tak být vždycky. Třetím mýtem je, že ženy i muži mohou mít násilné tendence pouze v sebeobraně. To zvenčí může ohroženou osobu vykreslovat paradoxně jako agresora, neboť je vidět změna v jejím chování. Posledním mýtem je, že ohroženou osobou jsou pouze slaboši. Osoby žijící v násilném rozhodně slaboši nejsou, jelikož se musí denně potýkat se silným nátlakem ze strany agresora. (Buriánek, 2006, s. 19-20)

Dle Buskotte (2008, s. 20-27) existuje několik dalších mýtů, například, že partneři jsou na sebe zlí z důvodu, že se poté rádi usmiřují, že v manželství to někdy „zaskřípe“, že by si to měli partneři a manželé vždy vyřešit sami aj.

Věřím, že mýtů opředěných okolo domácího násilí je celá spousta. Některé mohou být realitě blíží, některé dál. Závěr je přesto zřetelný. Ne vždy může být ohrožená a násilná osoba snadno rozpoznána a opuštění násilníka rozhodně není věc jednoduchá, ba možná zcela nemožná.

3.6 Stalking

Přestože se stalking v naší společnosti objevuje více než deset let, jedná se o poměrně nový fenomén. Typickým znakem stalkingu je, že násilná osoba zahrnuje ohroženou osobu přehnanou pozorností, neustále ji může volat, posílat květiny a dárky. Nevyžádaná pozornost oběť obtěžuje a ničí ji klid každodenního života. Cílem pro agresora je co nejčastější vyhledání kontaktu nebo aspoň vidět oběť, získat kontrolu a vědět, co ohrožená osoba právě dělá. Toto chování často psychicky i fyzicky oběť úplně zdevastuje. (Buskotte, 2008, s. 46)

Pronásledování oběti začíná nejčastěji v okamžiku, kdy se ohrožená osoba rozhodne s agresorem přerušit vztah či manželství. Pronásledovaná osoba s pronásledovatelem nebo pronásledovatelkou již nežije ve společné domácnosti, přesto však dále bývalého partnera terorizuje. O oběť má agresor přehnaný zájem, pokouší se o neustálou kontrolu a kontaktuje je ji na každém kroku. Stalking často vygraduje až k nebezpečnému vyhrožování ze strany násilníka. (Čírtková, 2008, s. 47)

Nežřídká pronásledování bývalého partnera či bývalé partnerky je doprovázeno fyzickým násilím, neboť se pronásledovatel/pronásledovatelka mohou zcela od psychického a emocionálního teroru odhodlat i k verbálním činům. Čím delší je pronásledování oběti, tím více graduje psychický nátlak na ni.

Čírtková (2008, s. 49) přejímá třífázový model partnerského násilí od A. C. Baldryho (2002). Ten model rozšířil o další násilné jednání = stalking. Model je celkově rozdělen až na šest fází: zastrasování a uplatnění moci, sociální izolace oběti, snižování sebevědomí a kritika oběti, pokus oběti o vzpouru nebo ukončení vztahu s agresorem, násilná reakce agresora na ukončení vztahu, falešné usmiřování.

Buskotte (2008, s. 51-52) uvádí, že existuje celá řada typů stalkerů, např. odmítnutý stalker, rozhněvaný stalker, intimní nebo vztah hledající stalker, nekompetentní stalker a kořistnický stalker. Současně také uvádí, že oběť by o svém problému měla otevřeně mluvit, neboť to je jedna z technik, jak překonat svůj strach z pachatele.

V naší právní úpravě je pronásledování druhé osoby zakotveno v zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku § 354.

Nebezpečné pronásledování

„(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,

b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,

c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,

d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo

e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

b) se zbraní, nebo

c) nejméně se dvěma osobami. “

(zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

4 Právní úprava domácího násilí

Tato kapitola se zaměří především na právní rámec domácího násilí a zákony s ním spojené. Porevoluční právní úprava domácího násilí neměla takovou podobu, jakou známe dnes. Musela ujit velký kus cesty a vyvíjela se postupem let. Domácí násilí je tak specifickým úkaz, jenž vyžaduje právní úpravu. Po roce 1989 byla obrovská vlna, kterou zvedly nevládní organizace, jejímž cílem bylo přesvědčit zákonodárce o speciální právní úpravě. (Conwayová, 2007, s. 77)

V roce 2003 byla nevládními organizacemi vyhlášena kampaň proti fenoménu domácího násilí, jež měla za cíl zvýšit informovanost veřejnosti o tomto nepříznivém úkazu domácností. Od 1. 6. 2004 se domácí násilí považuje za trestný čin označovaný jako týrání osoby, která žije ve společném obydlí s násilníkem. (Voňková, 2012, s. 5-6)

Zásadnější byl však rok 2007, kdy vešel v platnost zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím. Do tohoto roku nebyly příliš dokonalé legislativní nástroje. (Cimrmannová a kol., 2013, s. 136) Díky tomuto dodnes fungujícímu zákonu se upravilo dalších několik zákonů, které oběti nabízí další právní možnosti efektivně se bránit. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 132)

Je dobře, že se společnost o tomto záporném úkazu domácností nebojí mluvit na veřejnosti. V minulosti tomu tak nebylo. Neustále by se měl zdokonalovat přístup k této problematice, především od subjektů, jež jsou do pomoci obětem domácího násilí přímo zapojeny. (Králičková, 2011, s. 80)

Vzhledem k tomu, že je Česká republika součástí Evropské unie, nesmí být její zákony v rozporu s právním rámcem unie. Stejně tak tomu je při práci s oběťmi domácího násilí, prevenci proti násilí i v právním rámci na stíhání pachatele tohoto násilí.

Česká republika řeší domácí násilí za pomoci ³tří pilířů, které jsou viditelné v propojení jednotlivých složek, poskytující ochrannou a pomocnou ruku obětem domácího násilí. Prvním pilířem je Policie České republiky. Druhý pilíř představují intervenční centra, azylové domy a orgány sociálně-právní ochrany dětí. Třetím a posledním pilířem jsou nezávislé soudy.

---

³ Domácí násilí v českém právu [online] [Cit. 27.3.2020]. Dostupné z: <http://www.idtbrno.cz/domaci-nasili-vceskem-pravu>

Součástí právní úpravy domácího násilí jsou samozřejmě i základní lidská práva a svobody, jež jsou zakotveny v Ústavě České republiky a Listině základních lidských práv a svobod. (Voňková a Huňková, 2004, s. 96) Práce zohledňuje a bere v potaz i „Istanbulskou úmluvu“.

4.1 Policie České republiky

Police České republiky je oprávněna k plnění nejrůznějších úkonů, disponují rovněž řadou práv, která jsou upravena především zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. (zákon č. 273/2008 Sb.) Jedná se o první pilíř ochrany před domácím násilím. Policie tedy zde hraje důležitou roli. (Kunc a kol., 2012, s. 40)

Ve spojení s domácím násilím pro tuto práci budou nejdůležitější § 44 až § 47 jež hovoří o tzv. institutu vykázání. (Martinková a kol., 2014, s. 56) Institut vykázání se nejčastěji používá v případě, kdy je předpoklad dalšího útoku na ohroženou osobu. Můžeme se tedy domnívat „...že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti...“. (Králičková a kol., 2011, s. 85)

Dle zmíněného zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky se jedná i možnosti policistů vykázat ze společného bytu či domu násilnou osobu. Vykázání platí i na bezprostřední okolí. Paragraf 44 popisuje základní parametry vykázání. Vykázání je možné i v nepřítomnosti násilné osoby. Je zde uvedena doba vykázání, která pro vykazaného má délku 10 dnů. Tato doba nejde zkrátit ani po souhlasu ohrožené osoby. Policista musí dále vyhotovit potvrzení o vykázání jak ohrožené, tak vykazané osobě. Pokud vykazaná osoba nesouhlasí s vykázáním, může policista podat námitku pachatele ke krajskému úřadu do 3 dnů ode dne, kdy pachatel převzal potvrzení. V případě, že vykazaná osoba není na místě incidentu a není poučena o všech svých právech, policista musí při právním kontaktu vykazaného informovat.

Paragraf 45 hovoří o povinnostech vykazané osoby. Ta musí např. „neprodleně opustit prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání“ či „zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou“. Současně také popisuje práva vykazané osoby, jako např. „vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci podle písmene a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobou předem informuje“.

Paragraf 46 podává informace o tom, že policista má za úkol poučit ohroženou osobu o jejich možnostech. Těmi je např. „možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření

podle zákona o zvláštních řízeních soudních, možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázání přihlíží.“

Paragraf 47 pojednává o určení míry požadavků účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Dále má policista za úkol „do 24 hodin od vstupu do společného obydlí zaslat kopii úředního záznamu o vykázání na příslušném intervenčním centru a soudu. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázání v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí“. Policista také má za úkol ve lhůtě 3 dnů od vykázání provést kontrolu, že vykázaná osoba dodržuje povinnosti, které vyplývají z vykázání. O veškerých činnostech musí policista provést úřední záznam.

V souvislosti s institutem vykázání je nutno zmínit také zákon č. 135/2006 Sb., zákon na ochranu před domácím násilím. Cílem tohoto zákona je zaměřit se na rychlou reakci vůči agresivnímu partnerovi. Zabezpečuje současně ohrožené osobě přístup k sociálním službám a sociální práci (i v případě práce s pachatelem). Jednání policie by mělo zastavit aktuální domácí násilí a poskytnou dočasnou ochranu oběti společně i čas na to, aby se oběť mohla psychicky zotavit a stabilizovat. (Marvanová-Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 72-73)

4.2 Intervenční centra a azylové domy

Druhým pilířem ochrany proti domácímu násilí jsou již zmíněná intervenční centra. Jejich činnost je zapsána a ukotvena v zákoně o sociálních službách. Tento zákon č. 108/2006 Sb., vešel stejně jako zákon č. 135/2006 Sb., v platnost 1. 1. 2007. Jak uvádí zákon, jedná se o speciální formu sociální služby, která je primárně zaměřena na osoby ohrožené násilím ze strany vykázané osoby a je jim nabídnuta pomoc do 48 hodin od vstupu policisty do společného obydlí ohrožené a násilné osoby.

„Druhý pilíř zákona tvoří intervenční centra jako navazující sociální služba pro osoby ohrožené domácím násilím.“ (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 136) Dále uvádí, že cílem intervenčních center má být vyřešení krizové situace o pomoc obětem při návratu do běžného života. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 143-145)

Aktuálně se v České republice nachází celkem 16⁴ intervenčních center. Jedná se o intervenční centrum v Brně, Českých Budějovicích, Havířově, Hradci Králové, Kladně, Liberci, Nymburce, Olomouci, Ostravě, Pardubicích, Plzni, Praze, Sokolově, Ústí nad Labem, Vysočině a Zlíně. „*Tato centra poskytují intenzivní krátkodobou pomoc ohroženým osobám, které převádějí podle potřeby do dlouhodobější péče návazných organizací podle potřeby a přání ohrožených osob.*“ (Buskotte, 2008, s. 115)

Matoušek (2008, s. 81) uvádí, že intervenční centra jsou zřizována jako pomoc pro osoby ohrožené domácím násilím. Ohrožené osoby mají za úkol kontaktovat intervenční centra na doporučení policie, nebo je vyhledají samy.

Zákon č. 108/2006 Sb., je rozčleněn do jedenácti částí. Úvodem popisuje, komu je pomoc určena. Pro tuto práci bude nejdůležitější třetí část zákona, která popisuje samotné sociální služby. Nejdůležitějším je § 60a, který přímo popisuje intervenční centra. (zákon č. 108/2006, Sb.,)

Intervenční centra poskytují služby:

- **Ambulantní** – v intervenčním centru.
- **Terénní** – v místě bydliště uživatele
- **Pobytové** – pokud to prostory dovolují. V opačném případě navazují spolupráci s azylovými domy aj. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 145)

Králíčková a kol. (2011, s. 16) vyjmenovávají základní principy, na jejichž základech stojí práce intervenčních center. Jsou to především diskretnost, individuální přístup ke klientovi, důvěryhodnost, snadná dostupnost pro klienta a interdisciplinární přístup. Intervenční centra kooperují současně s orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), policií, obecní policií, dalšími poskytovateli sociálních služeb a spolupracujícími institucemi. (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 145-146) V praxi se spolupráce týká také soudů, probační a mediační služby, stejně jako státních zdravotnických zařízení. Soukromými subjekty jsou také psychologové, lékaři a jiní. (Šedivá, 2007, s. 8)

Intervenční centra poskytují pomoc bezplatně. Pomoc nemusí být vždy poskytnuta na základě upozornění od Policie ČR, ale i na základě vlastní žádosti oběti. Pomoc však může být poskytnuta oběti i bez její žádosti, a to v tom případě, kdy se intervenční centrum z jiných

---

⁴ Domácí násilí [online] [Cit. 27.3.2020]. Dostupné z: <http://www.domaci-nasili.cz/>

zdrojů dozví, že se ve společném bydlišti partnerů/manželů odehrává domácí násilí. (Brown, 2012, s. 293)

Zákon č. 108/2006 Sb., informuje o sociálně-právním a psychologickém poradenství, které intervenční centrum poskytuje. Dále také to, že služby center jsou poskytovány i osobám, které se domácím násilím cítí být ohroženy. Současně hovoří i o tzv. nízkoprahových klientech.

Azylové domy jsou v zákoně č. 108/2006 Sb., popsány v § 57. (Budinová, 2012, s. 37) „*Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti: a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, b) poskytnutí ubytování, c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.*“ (zákon 108/2006 Sb.)

Bednářová (2009, s. 68-69) uvádí, že odejít do azylového domu bývá pro oběť velký a riskantní krok, zvláště v případě, že oběť opouští násilníka společně s dětmi. Odchodem do azylového domu ohrožená osoba ztrácí svůj vlastní domov a jistoty. V neznámém prostředí se musí naučit žít, dodržovat pravidla a vycházet s ostatními. „*Má-li obstát musí se znovu učit být samostatná, rozhodovat sama, naučit se stanovovat hranice uvnitř sebe i navenek, brát ohled na své potřeby, naučit se říkat ne, znovu začít budovat své poničené sebevědomí a vědomí vlastní hodnoty vytvořit si nové sociální kontakty apod.*“ (Bednářová, 2009, s. 69)

Podle Kozlové (2005, s. 30) je cílem azylových domů pomoci klientům naučit se samostatně řešit nepříznivou situaci a stát se opět nezávislou osobou na sociální pomoci. Conwayová (2007, s. 90) doplňuje, že azylové domy slouží oběti k zotavení z důsledků násilí a jako tzv. odrazový můstek.

Matoušek (2008, s. 30) vidí přednost azylových domů v tom, že jsou ubytovacím zařízením pro lidi bez „střechy nad hlavou“, kteří jsou ale motivováni ke změně ve svém dosavadním životě ve společnosti.

Dle zákona 108/2006 poskytují azylové domy dva typy služby. První jsou zakotveny v samotném zákoně o sociálních službách a již byly popsány o několik odstavců výše. Druhým typem jsou často různé výchovné, vzdělávací a sociálně rehabilitační aktivity.

4.3 Soudy

Třetím a posledním pilířem, díky kterému se v České republice řeší domácí násilí, jsou soudy.

„Dlouhá léta trvalo, než čeští zákonodárci pochopili, že domácí násilí je tak specifickým protiprávním jednáním, že na ně v zákonech nestačí obecné zákazy a tresty, že vyžaduje speciální právní úpravy.“ (Conwayová, 2007, s. 77)

Klíčovým zlomem v tomto třetím pilíři je 1. 1. 2014, kdy nabyl platnosti zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, kterým bylo zrušeno ustanovení §76b občanského soudního řádu. Zásadní změna po právní stránce je v tom, že nově soudy rozhodují dle zákona č. 292/2013 Sb., a to konkrétně využívají § 400 až § 414, ve kterých jsou zakotveny *„Předběžná řízení ve věci proti domácímu násilí“* a § 492 až § 496, v nichž se hovoří o *„Zvláštních ustanoveních o výkonu rozhodnutí ve věci ochrany proti domácímu násilí“*. (zákon č. 292/2013 Sb.)

Krom navrhovatele (ohrožená osoba) a odpůrce (násilná osoba), může být účastníkem i jiná osoba, vůči které je násilí směřováno. Zákon dále stanovuje, že navrhovatelem se může stát i dítě před dovršením zletilosti, v daném případě za něj podává návrh na stanovení předběžného opatření zákonný zástupce, orgán sociálně-právní ochrany dětí, opatrovník dítěte či advokát, kterému dítě udělí plnou moc. Dále se zde uvádí, že nezletilé dítě starší věku 16 let má pro soudní řízení zcela plnou způsobilost a může vystupovat v soudním procesu. (zákon č. 292/2013 Sb.)

O domácím násilí hovoří také zákon č. 89/2012 S., občanský zákoník, kdy se v § 751 až § 753 hovoří o ustanoveních, která jednají proti domácímu násilí. Vykázání ze společného domu či bytu bylo zkráceno na nejdelší dobu 6 měsíců (dříve to byl rok). (zákon č. 89/2012 Sb.)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník zahrnuje nejčastější trestné činy, jež násilné osoby páchají na obětech. Jedná se především o následující trestné činy:

- § 145 – Těžké ublížení na zdraví.
- § 146 – Ublížení na zdraví.
- § 171 – Omezování osobní svobody.
- § 175 – Vydírání.
- § 178 – Porušování domovní svobody.
- § 185 – Znásilnění.

- § 198 – Týrání svěřené osoby.
- § 199 – Týrání osoby žijící ve společném obydlí.
- § 354 – Nebezpečné pronásledování (stalking).

Další zákony spojené s domácím násilím:

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
-

4.4 Istanbulská úmluva

Jedná se o velmi důležitý mezinárodní dokument na poli boje proti domácímu násilí. ⁵Nová Úmluva o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácímu násilí. Je to zřejmě nejobsáhlejší mezinárodní dohoda, která se zabývá tímto závažným porušením základních lidských práv a svobod. Má za cíl nulovou toleranci vůči tomuto násilí a je důležitým krokem k bezpečnější Evropě a světu. Úmluva se zejména zabývá prevencí proti tomuto způsobu násilí, snaží se co nejlépe ochránit oběti a zároveň co nejpřísněji stíhat pachatele těchto trestných činů. Vyzývá především muže a chlapce ke změně postojů ve společnosti, ale zaměřuje se i na ostatní členy společnosti. Úmluva požaduje větší rovnost mezi muži a ženami, neboť násilí proti ženám má hlubší kořeny v nerovnosti pohlaví.

⁶Tato úmluva je první mezinárodní smlouvou, jež obsahuje definici pohlaví. To znamená, že jak pro ženy, tak pro muže platí biologické rozlišení pohlaví, ale také společensky sestavená kategorie pohlaví, která mužům a ženám určuje zvláštní roli a chování. Smlouva uvádí i soubor, který definuje trestné činy, např. nebezpečné pronásledování, vynucený sňatek, mrzačení ženského genitálu, vynucenou sterilizaci či vynucený potrat. Státy tedy musí do svých právních systémů začlenit tyto přečiny. Úmluva také vyzývá nevládní organizace a státní orgány a úřady, aby společně a koordinovaně vypracovaly protokoly, které umožní jejich spolupráci.

⁵ Rovná šance – Český svaz žen z. s. [online] [Cit. 5.4.2020]. Dostupné z: <http://www.rovnesance.cz/istanbulska-umluva/>

⁶ ÚMLUVA RADY EVROPY O PREVENCI A POTÍRÁNÍ NÁSILÍ VŮČI ŽENÁM A DOMÁCÍHO NÁSILÍ [online] [Cit. 6.4.2020]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680464e6f>

Úmluva tedy od států vyžaduje:

- Prevenci – změnu postojů, díky kterým je násilí směřující proti ženám akceptované, odborná péče pracovníků pracujících s oběťmi, aj.
- Ochranu – zabezpečit bezpečnost oběti, zajistit přístřeší a nepřetržitou telefonní pomoc (bezplatně), aj.
- Stíhání – zajištění stíhání násilí vůči ženám bez ohledu na kulturní zvyky a tradice, náboženství atd., zabezpečit průběh vyšetřování a soudní řízení pro oběť tak, aby měla možnost využít ochranných opatření atd.
- Monitorování – vytvořit monitorovací mechanismus, díky kterému by tým odborníků dohlížel a zajistil dlouhodobou efektivitu při postupování státu dle stanov úmluvy.

⁷Česká republika podepsala jako 41. země Istanbulskou úmluvu. Stalo se tak 2. května 2016.

Osobně však vidím v dokumentu i jistá negativa. Po pročtení dokumentu se domnívám, že působí dosti feministicky a subjektivně na mou osobu působí tak, že dosavadní výchova mladých chlapců či mužů je z pohledu žen absolutně nelidská, a především mužskou část populace vykresluje jako neochvějně násilníky v partnerských vztazích a v rodinném prostředí.

---

⁷ Dejme (že)nám šanci [online] [Cit. 8.4.2020]. Dostupné z: <http://www.dejmezenamsanci.cz/aktuality/ceska-republika-se-jako-41-zeme-pripojila-k-istanbulske-umluve/>

5 Organizace poskytující pomoc

V poslední kapitole teoretické části práce představí nejznámější a nejplatnější organizace, které veřejně vystupují proti domácímu násilí.

5.1 Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí⁸ je zapsaný spolek, jenž má působnost v celé České republice. Založen byl před téměř třiceti lety, a to konkrétně v roce 1991. Poslání spolku sleduje tři hlavní cíle. Tím prvním je, že poskytuje přímou pomoc obětem, ale i svědkům, kteří jsou spojováni s trestným činem. Druhým cílem je podílet se na prevenci kriminality. Poslední má za cíl usilovat o zlepšení práv a postavení poškozených v trestných řízeních. Odbornou způsobilost těchto cílů zajišťují poradci, kteří jsou jak z řad psychologů, právníků či sociálních pracovníků. Ti poskytují oběti především praktické rady, jak se s pro oběť „novou“ situací vypořádat.

Bílý kruh bezpečí sídlí v poradnách po celé republice. Vzhledem k dostupnosti jsou poradny v krajských městech, jako je Praha, Plzeň, Pardubice, Ostrava, Olomouc, Liberec, Jihlava, České Budějovice a Brno.

Bílý kruh bezpečí poskytuje nestrannou, bezplatnou, odbornou a diskrétní pomoc obětem trestných činů, svědkům a současně i pozůstalým po obětech. Dále poskytují poradny morální a emocionální podporu pro všechny zúčastněné.

Spolek využívá třináct registrovaných služeb, dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jednou z nich je například nonstop telefonická linka DONA, která slouží jako pomoc pro lidi ohrožených domácím násilím.

Vzhledem k dlouholetému působení, inicioval spolek řadu podnětů k naší zákonodárné moci. Jedním z těch nejvýznamnějších návrhů je zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím.

---

⁸ Bílý kruh bezpečí [online] [Cit. 30.3.2020]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/>

5.2 Acorus

Občanské sdružení Acorus⁹ pomáhá osobám ohroženým domácím násilím. Založen byl v roce 1997. Sdružení poskytuje odbornou pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Krom komplexní odborné pomoci směřuje k překonání nepříznivé sociální situace a má za cíl opět začlenit oběť do běžného života. Sdružení současně respektuje všechna práva uživatelů a uživatelék.

Tuto pomoc poskytuje prostřednictvím služeb, kterými jsou:

- azylový dům
- krizová pomoc
- odborné sociální poradenství
- poskytování právních informací.

Asi nejdůležitější formou pomoci Acoru je její azylový dům, který poskytuje pomoc ženám a ženám s dětmi, které jsou v akutním a aktuálním ohrožení před domácím násilím. Pobyt samotný je maximálně na dobu jednoho roku a má několik fází. Cílem první fáze je aklimatizovat oběť v novém prostředí, zjistit a popsat její problém, Oběť začíná získávat odstup, uvědomuje si svou situaci a obnovuje svoji vůli a sílu. Musí si také určit cíle, kterých chce v průběhu pobytu dosáhnout. Druhá fáze má za cíl intenzivní práci na vyřešení sociální situace oběti. Za pomoci pracovníc a pracovníků azylového domu postupuje individuální plán oběti k předem stanovenému cíli. Cílem třetí fáze je připravit oběť na opuštění azylového domu a odchod z komunity uživatelů domu.

5.3 Rosa

Rosa¹⁰ funguje v České republice od roku 1993. V roce 1993 byla založena jako nadace, která se v roce 1998 změnila na občanské sdružení. Od 1. 1. 2014 je evidována jako zapsaný spolek.

---

⁹ Acorus [online] [Cit. 30.3.2020]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/>

¹⁰ Rosa [online] [Cit. 30.3.2020]. Dostupné z: <https://www.rosa-os.cz/>

Cílem Rosy je poskytování komplexní odborné pomoci, odborného poradenství a prevenci pro oběti domácího násilí. Zaměřuje se především na ženy a jejich děti. Mezi již zmíněnou pomoc patří:

- krizová intervence
- vytvoření bezpečnostního plánu
- sociálně-terapeutické poradenství
- telefonická krizová pomoc pro všechny oběti domácího násilí
- možnost využít utajeného azylového domu pro osoby ohrožené domácím násilím.

6 PRAKTICKÁ ČÁST

V samostatné praktické části přejdeme k výzkumu pohledu mužů a žen na domácí násilí. Pokusíme se v ní zúročit informace z předchozí teoretické části.

6.1 Cíl výzkumu

Cílem praktické části diplomové práce je zjistit, zda mají muži a ženy rozdíl ve vnímání domácí násilí. Práce by měla ukázat, zda se jejich pohledy na danou problematiku v určitý moment rozcházejí, nebo zda jsou jejich pohledy podobné.

Jako dílčí cíle jsem si stanovil zjistit, zda existuje rozdíl v pohledu na domácí násilí mezi muži a ženami, kde by se nejčastěji s domácím násilím mohli setkat a vybrat nejčastější formu, která se v domácím násilí vyskytuje.

6.2 Výzkumné otázky

Na základě cílů práce jsem si stanovil následující výzkumné otázky:

1. *Existuje rozdíl v pohledu mužů a žen na domácí násilí?*
2. *Kdo je považován za nejčastějšího agresora domácího násilí?*
3. *U kterého pohlaví se projevuje více znaků domácího násilí?*
4. *Kde se o domácím násilí mohou muži a ženy nejčastěji dozvědět?*
5. *Která forma násilí se podle mužů a žen v domácnosti nejčastěji vyskytuje?*
6. *Ubývá podle mužů a žen domácího násilí v partnerských vztazích?*

6.3 Stanovení hypotéz

Na základě stanovení cílů a výzkumných otázek této práce je nutno vytvořit několik hypotéz, které práce následně ověří. Hypotézami se míní vědecké předpoklady, které vychází z již potvrzených faktů a výzkumů v dané problematice. (Gavora, 2000, s. 50)

Hypotézy jsem zcela formuloval na základě svého subjektivního pohledu na tuto problematiku, informací získaných z literatury a osobních zkušeností z praxe.

(Hendl, 2004, 21) Z odpovědí respondentů budou tyto hypotézy následně vyvráceny, či potvrzeny v podkapitole 6.7, jenž se věnuje verifikaci hypotéz.

První hypotéza vychází především z odborné literatury a celkového mínění společnosti o domácím násilí. Troufám si říct, že stále větší percentil společnosti označí muže za agresora a ženu za oběť.

H1: Muži jsou častěji označováni za agresory než ženy.

Druhou hypotéza vychází zcela z mého osobního přesvědčení. Jejím cílem je možné potvrzení, že u žen se projevuje více nebo všechny znaky domácího násilí, na rozdíl od mužů.

H2: U ženských obětí se projevuje více znaků domácího násilí než u mužů.

Třetí hypotéza by mohla potvrdit, že muži více přehlíží varovné signály domácího násilí než v případě jejich ženských protějšků.

H3: Muži častěji přehlíží varovné signály domácího násilí než ženy.

Čtvrtá a pátá hypotéza vychází z mého osobního přesvědčení. Dá se předpokládat, že právě následující formy domácího násilí jsou pro dané pohlaví typické.

H4: Mužští agresori nejčastěji využívají fyzickou formu násilí.

H5: Agresori ženského pohlaví využívají častěji psychickou formu násilí.

6.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl zvolen zcela záměrně a představují ho mí přátelé a známí. Pro lokalitu výzkumu jsem záměrně zvolil oblast Pardubicka, Chrudimska a okolí, neboť v těchto oblastech Pardubického kraje bydlím a studuji.

Jedná se o dostupný výzkumný vzorek. Otázky byly zodpovězeny přáteli z různých studijních oborů, pracovního zaměření, různého věku i to, aby na dotazníkové šetření odpovídali jak muži, tak i ženy.

6.5 Metoda sběru dat

Před zahájením samotného výzkumu byl v průběhu dubna proveden předvýzkum, pro zmenšení rizika použití nevhodných techniky či nesprávně zvolených metod. (Chráška, 2016, s. 23) To to přispělo ke zlepšení formulace hypotéz tohoto výzkumu i pro zvolení výzkumných otázek.

Pro práci byl zvolen kvantitativní přístup. Metodou samotného sběru dat se stal dotazník vlastní konstrukce, který obsahoval v konečném součtu 20 uzavřených otázek a 1 otevřenou (nestrukturovanou) otázku, na níž mohli respondenti odpovídat zcela dle svého uvážení a vlastními slovy. Všechny otázky jsou vytvořeny pomocí škály Likertova typu. Požadavek na respondenta byl následující, vybrat si podle svého uvážení odpověď, s níž se nejvíce ztotožňuje. Na výběru z možností mohl respondent či respondentka vybrat odpověď „určitě ano“, „ano“, „nevím“, „ne“ nebo „určitě ne“. (Hayes, 2013, s. 112) Otázky jsou formulovány přesně a co možná nejjednodušeji pro respondenty, aby došlo k co nejlepšímu pochopení otázky a co nejmenšímu zkreslení odpovědí. Objektivnější výsledek podpoří anonymita dotazníkového šetření, neboť hrozilo riziko, že při uvedení jména budou respondenti odpovídat tak, jak se od nich očekává a ne, jak to oni sami vidí.

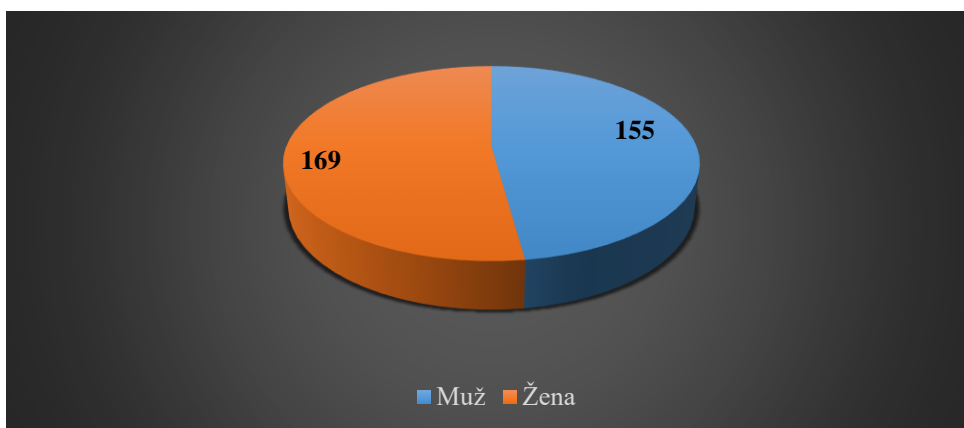
Dotazník byl rozeslán v období od 28. května do 10. června 2020, a to pouze v elektronické podobě. A to především kvůli anonymitě respondentů. I díky tomu bylo osloveno širší množství respondentů. V rámci celkového šetření bylo rozesláno celkem 400 dotazníků, z nichž byla návratnost celkem 324 dotazníků a ty byly zařazeny do výzkumu. Nazpět tedy nenašlo cestu 76 dotazníků, celková návratnost tedy činila 81 %.

Reliabilitu dotazníku prokázaly otázky sedm a jedenáct, které se zaměřují na podobnou problematiku, ovšem jejich interpretace byla odlišná. Jednalo se o kontrolní položky. (Chráška, 2016, s. 159) Rozdílnost v odpovědích na tyto otázky byla minimální.

6.6 Interpretace výsledků

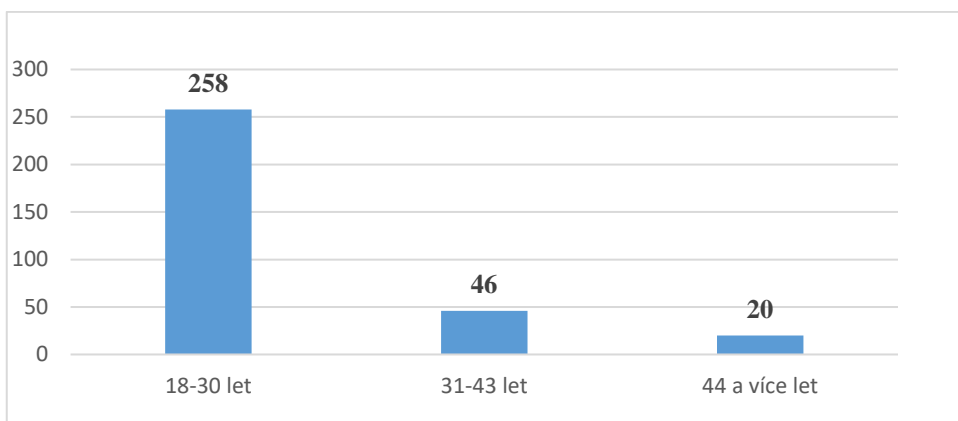
V této podkapitole jsou představeny jednotlivé otázky dotazníku společně i grafy, které vykreslují odpovědi na dané otázky.

Graf č. 1 - Jakého jste pohlaví?

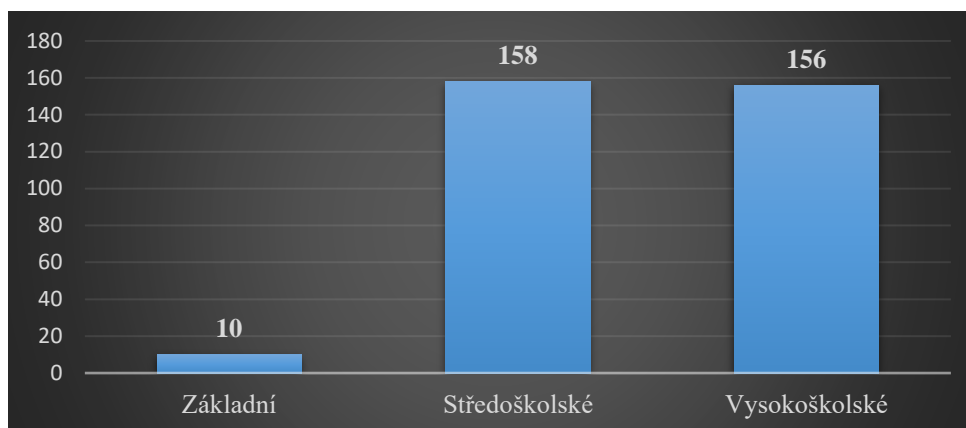
První graf zachycuje pohlaví respondentů mezi muži a ženami. Dotazníkového šetření se tedy v konečném součtu zúčastnilo celkem 324 respondentů. Z toho 155 (47,8 %) mužů a 169 (52,2 %) žen. I přesto, že zastoupení obou pohlaví není zcela vyrovnané, je převaha pouze o 14 (4,4 %) žen.

Graf č. 2: Kolik Vám je let?

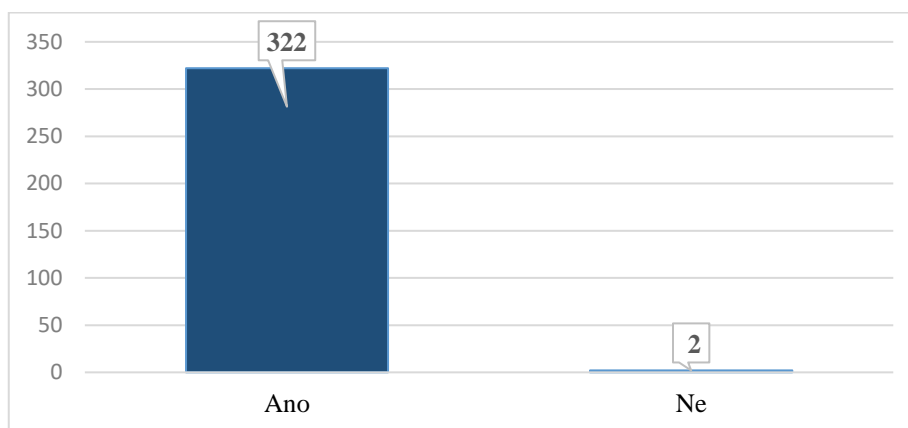
Graf číslo dvě ukazuje věk zúčastněných respondentů. Respondenti si mohli vybrat ze tří věkových kategorií. Nejvíce respondentů bylo z nejmladší věkové kategorie 18-30 let (79,6 %; 258 odpovědí). Do věkové kategorie 31-43 let se zapsalo celkem 46 respondentů (14,2 % odpovědí). Nejméně zástupců je označeno ve třetí kategorii této otázky, konkrétně pouze 20 respondentů spadá do rozmezí 44 a více let (6,2 % odpovědí).

Graf č. 3: Jakého vzdělání se Vám podařilo dosáhnout?

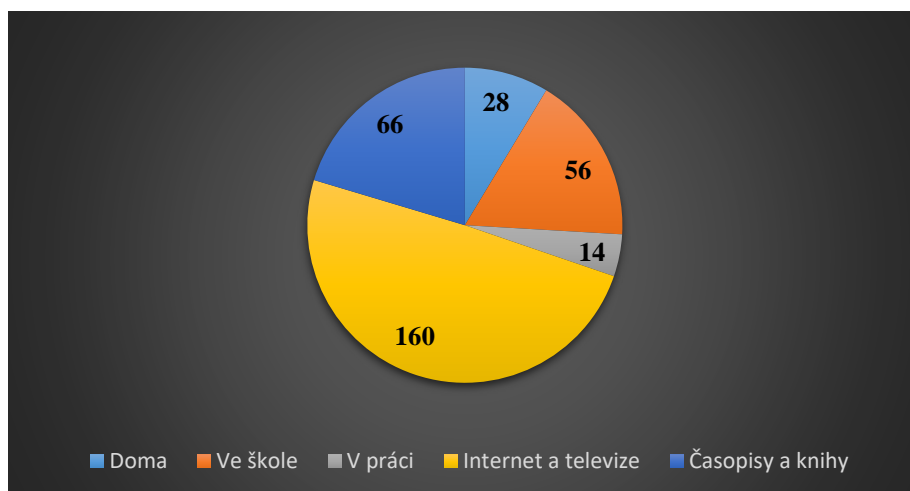
Třetí otázka měla za cíl zjistit, jakého vzdělání se podařilo respondentům dosáhnout. Nejmenší počet respondentů se hlásí k první odpovědi, tedy dosažení základního vzdělání (3,1 %; 10 odpovědí). Pouze o dvě odpovědi má největší zastoupení druhá kategorie, dosažení středoškolského vzdělání (48,8 %; 158 odpovědí). Vysokoškolského vzdělání se podařilo docílit 156 respondentů (48,1 % odpovědí).

Graf č. 4: Slyšel/a jste už někdy o domácím násilí?

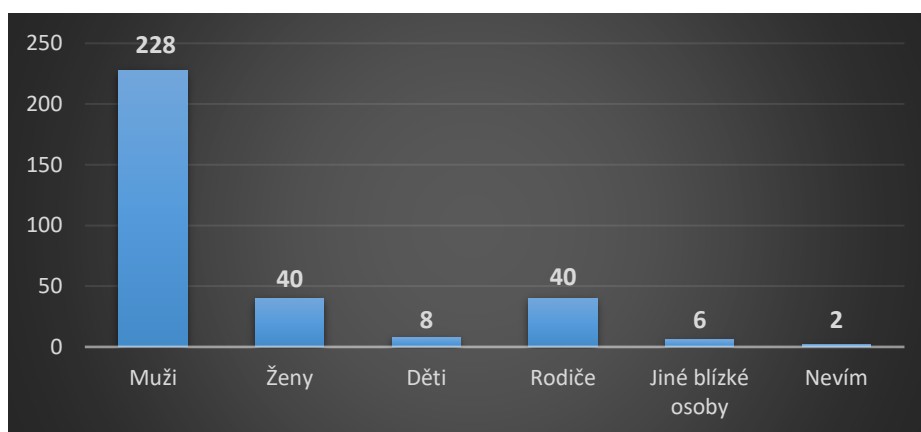
Čtvrtá otázka zjišťovala, zda respondenti již slyšeli o domácím násilí. Zde je asi největší rozdíl v odpovědích respondentů. Pouze 2 respondenti odpověděli, že o domácím násilí doposud nikdy neslyšeli (0,6 % odpovědí). Opačně, tedy již o domácím násilí slyšeli, odpovědělo 322 respondentů (99,4 % odpovědí).

Graf č. 5: Kde se můžete o domácím násilí nejčastěji informovat?

Graf číslo pět přináší přehled o tom, kde se o domácím násilí respondenti mohou informovat. Doma získalo informace celkem 28 zúčastněných (8,6 % odpovědí). Ve škole získalo informaci 56 respondentů (17,3 % odpovědí). V práci se informovalo 14 oslovených respondentů (4,3 % odpovědí). Internet a televize slouží jako nejčastější prostředek o získání informací o domácím násilí, 160 dotazovaných (49,4 %) odpovědělo, že se o něm informuje právě zde. Zbylých 66 odpovědí (20,4 %) se o domácím násilí dozvídá pomocí časopisů a knih.

Graf č. 6: Kdo je podle Vás nejčastější agresor domácího násilí?

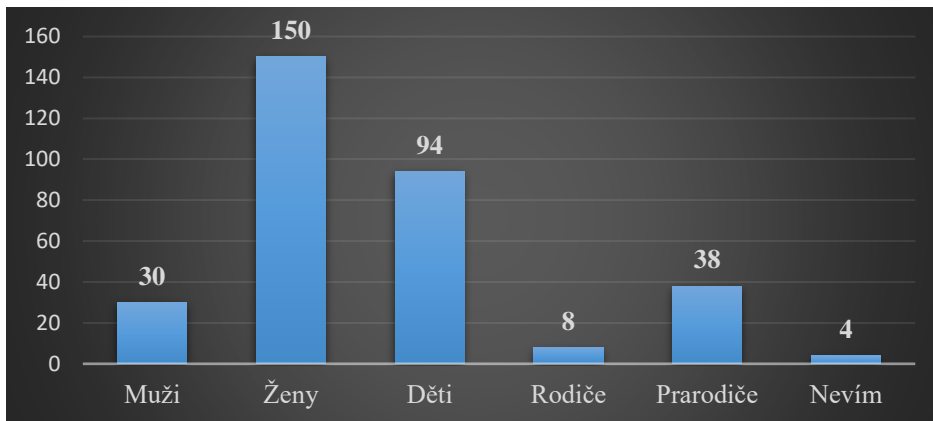

Šestá otázka měla za cíl zjistit, kdo je podle respondentů nejčastějším agresorem v domácím násilí. Celkem 228 odpovědí (70,4 %) si myslí, že nejčastějším agresorem je muž. Shodný počet respondentů se domnívá, že agresorem často bývají i ženy a rodiče. Obě kategorie

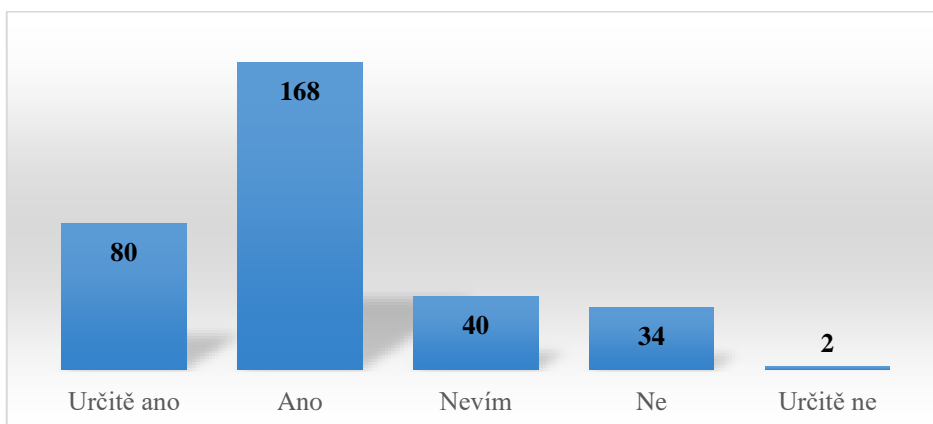
mají po 40 odpovědích, tedy (12,3 % ženy a 12,3 % rodiče). Děti považuje za agresory pouze 8 dotazovaných (2,5 % odpovědí). Jiné blízké osoby označilo celkem 6 respondentů (1,9 % odpovědí). Pouze 2 respondenti neví, koho za agresora označit (0,6 % odpovědí).

Graf č. 7: Kdo je podle Vás nejčastější obětí domácího násilí?

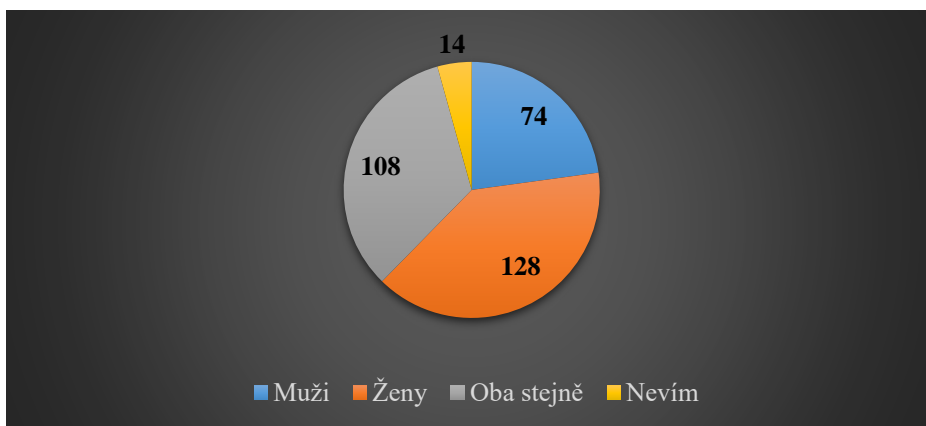
Sedmý graf ukazuje, kdo je podle respondentů nejčastější obětí domácího násilí. Nejvíce odpovědí (150; 46,3 %) označilo za nejčastější oběť ženu. Děti považuje za oběti 94 respondentů (29 % odpovědí). Muže za oběti považuje 30 dotazovaných (9,3 %). Rodiče v roli oběti vidí 8 respondentů (2,5 %). O prarodičích v roli oběti smýšlí 38 dotazovaných (11,7 %). Pouze 4 odpovědi (1,2 %) neví, koho za oběť označit

Graf č. 8: Je u žen více znaků domácího násilí?

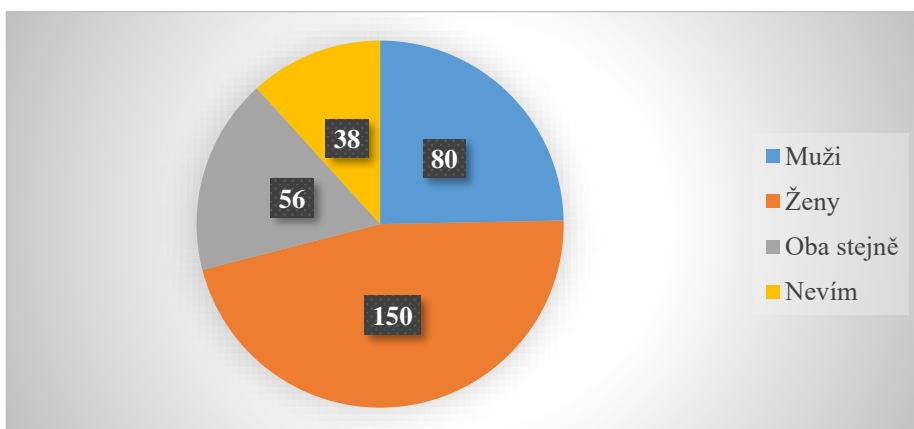
Otázka číslo osm zjišťovala, kde se u žen projevuje více znaků domácího násilí než u mužských protějšků. O tom, že „Určitě ano“ je přesvědčeno 80 dotazovaných respondentů (24,7 % odpovědí). Odpověď „Ano“ má 168 zástupců (51,9 % odpovědí). Neví, zda tomu tak je 40 respondentů (12,3 % odpovědí). Odpověď „Ne“ si vybralo 34 dotazovaných (10,5 % odpovědí). Za odpověď „Určitě ne“ se zvolili pouze 2 respondenti (0,6 % odpovědí).

Graf č. 9: Kdo podle Vás nejčastěji přehlíží varovné signály, že se jedná o domácího násilí?

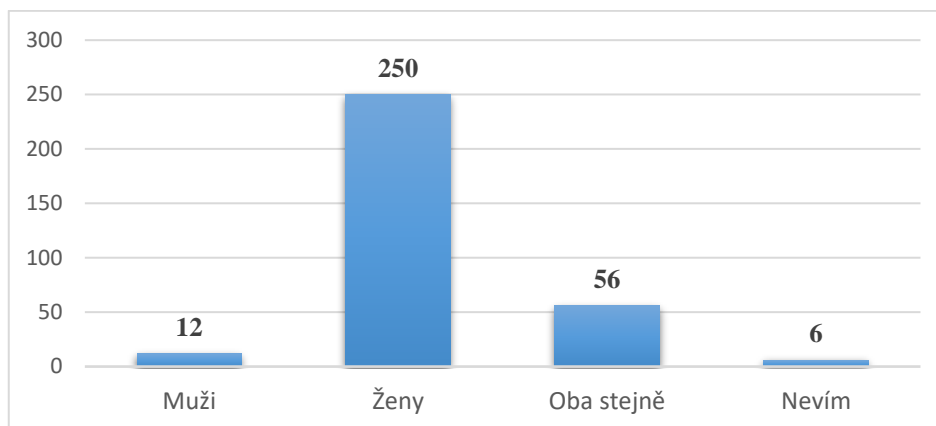
Graf číslo devět ukazuje, kdo více přehlíží varovné signály, že by se případně o domácí násilí mohlo jednat. O přehlížení varovných signálů u mužů je přesvědčeno 74 respondentů (22,9 % odpovědí). U žen se o přehlížení signálů domnívá 128 odpovídajících (39,5 %). Celkem 108 respondentů (33,3 %) si myslí, že obě pohlaví přehlíží varovné signály stejně. Jen 14 dotazovaných (4,3 % odpovědí) neví, koho označit.

Graf č. 10: Které pohlaví je dle Vás více tolerantní k domácímu násilí?

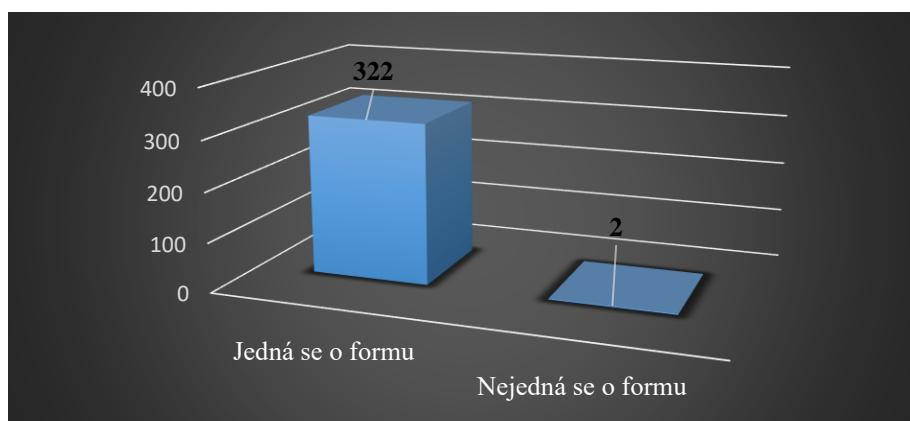
Graf číslo deset sleduje, které pohlaví je tolerantnější k domácímu násilí. O větší toleranci ze strany mužů je přesvědčeno 80 odpovědí (24,7 %). O větší toleranci u žen se domnívá 150 respondentů (46,3 % odpovědí). O stejné míře toleranci je přesvědčeno 56 dotazovaných (17,3 % odpovědí). Ostatních 38 odpovědí (11,7 %) neví.

Graf č. 11: U kterého pohlaví je dle Vás větší pravděpodobnost stát se obětí?

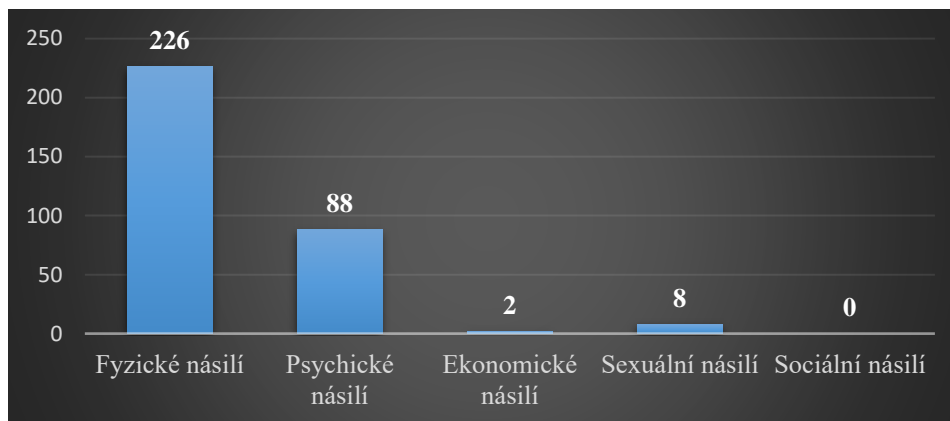
Otázka číslo jedenáct se zaměřuje na to, u koho je větší pravděpodobnost stát se obětí domácího násilí. Nejvíce respondentů se domnívá, že největší pravděpodobnost stát se obětí má žena, konkrétně si to myslí 250 respondentů (77,2 % odpovědí). U mužů se domnívá 12 oslovených (3,7 % odpovědí). Celkem 56 respondentů (17,3 %) odpovědělo, že je tomu u obou pohlaví stejně. Zbylé odpovědi (6; 1,8 %) neví.

Graf č. 12: Formy domácího násilí?

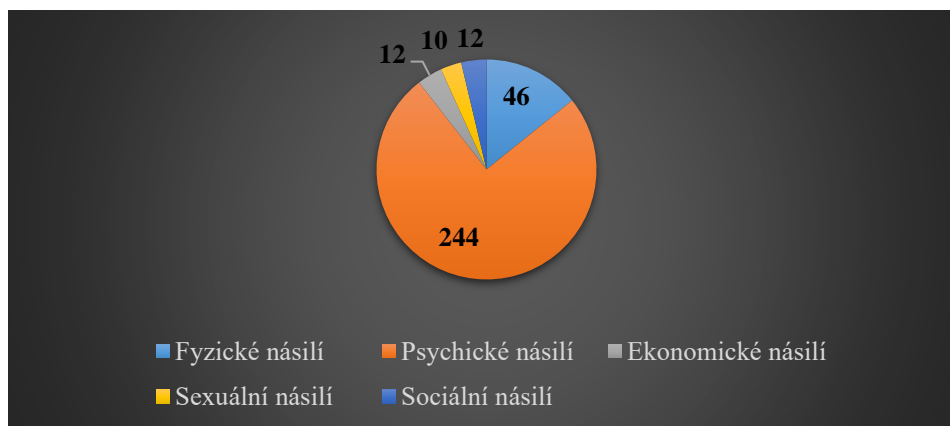
Otázka číslo dvanáct byla jedinou otevřenou otázkou tohoto dotazníku. Každý z respondentů tedy mohl libovolně popsat jakoukoli z forem domácího násilí. Pro zjednodušení a lepší přehlednost byly do grafu vybrány odpovědi, které nějakou z forem skutečně popisují. Celkem 322 odpovědí (99,4 %) popsalo fyzickou, psychickou, ekonomickou, sexuální či sociální formu domácího násilí. Ve 2 případech (0,6 % odpovědí) tomu tak nebylo a odpovědi nemají s domácím násilím nic společného.

Graf č. 13: Jakou formu násilí nejčastěji používají mužští agresori?

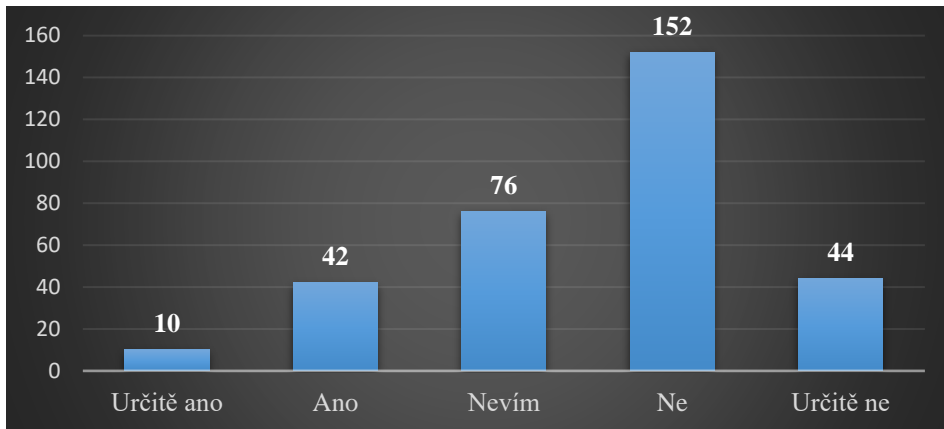
Graf číslo 13 ukazuje, jakou formu násilí nejčastěji používají mužští agresori vůči svým partnerkám. Největší zastoupení má fyzické násilí (226; 69,7 % odpovědí). Druhé nejpočetnější zastoupení má psychické násilí (88; 27,2 % odpovědí). Třetí nejčastější odpovědí je sexuální násilí (8; 2,5 % odpovědí). U ekonomické formy násilí se jedná pouze o 2 odpovědi (0,6 %). V případě sociálního násilí nehlasoval žádný z respondentů.

Graf č. 14: Jakou formu násilí nejčastěji používají ženské agresorky?

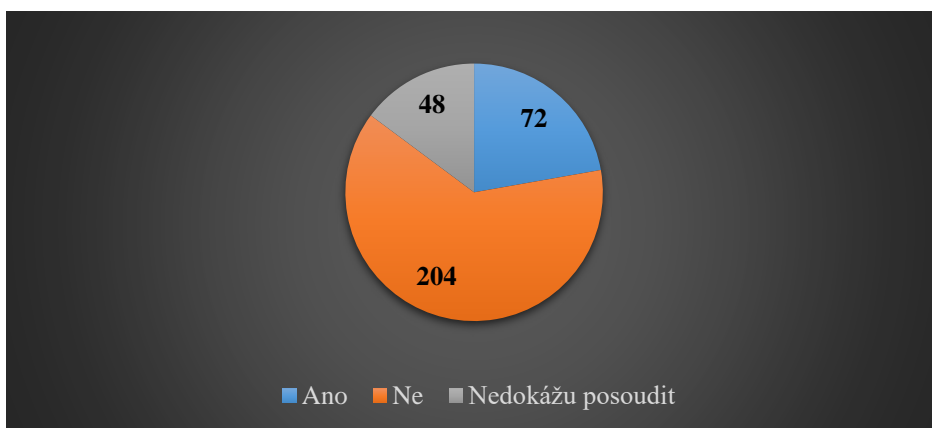
Graf číslo 14 naopak ukazuje, jakou formu násilí nejčastěji volí ženské agresorky vůči svým mužským protějškům. Formu fyzického násilí zaškrtno 46 respondentů (14,2 % odpovědí). Nejpočetnější zastoupení má psychická forma násilí, tu si zvolilo 244 respondentů (75,3 % odpovědí). Ekonomická forma násilí má zastoupení 12 respondentů (3,7 % odpovědí), stejně jako sociální násilí (12; 3,7 % odpovědí). Nejmenší zastoupení má sexuální forma násilí, tu zvolilo jen 10 odpovídajících (3,1 %).

Graf č. 15: Je násilí méně časté než v minulosti?

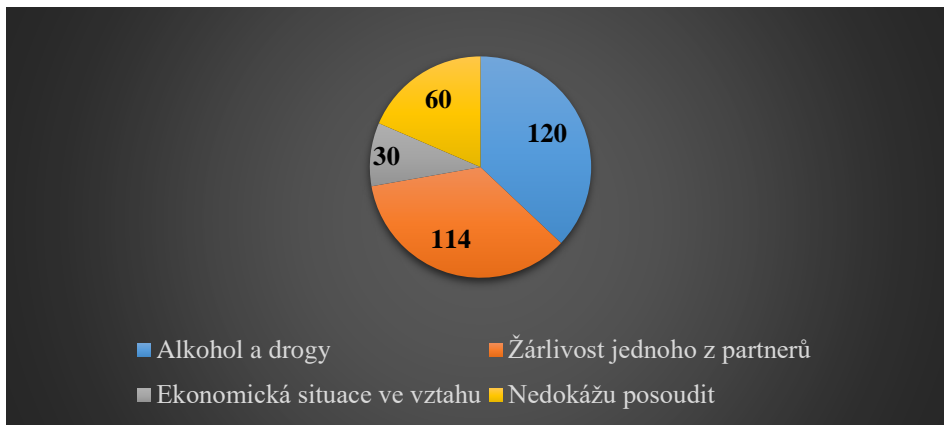
Otázka číslo patnáct sledovala, zda je podle respondentů domácí násilí ve vztazích méně časté, než tomu bylo v letech minulých. Odpověď „Určitě ano“ si zvolilo 10 dotazovaných (3,1 %). Celkem 42 respondentů zvolilo odpověď „Ano“ (12,9 %). Odpověď „Nevím“ si vybralo 76 odpovídajících (23,5 %). Nejčastěji respondenti volili odpověď „Ne“ (152; 46,9 %). Zbývajících 44 respondentů zvolilo odpověď „Určitě ne“ (13,6 %).

Graf č. 16: Máte vlastní zkušenost s domácím násilím?

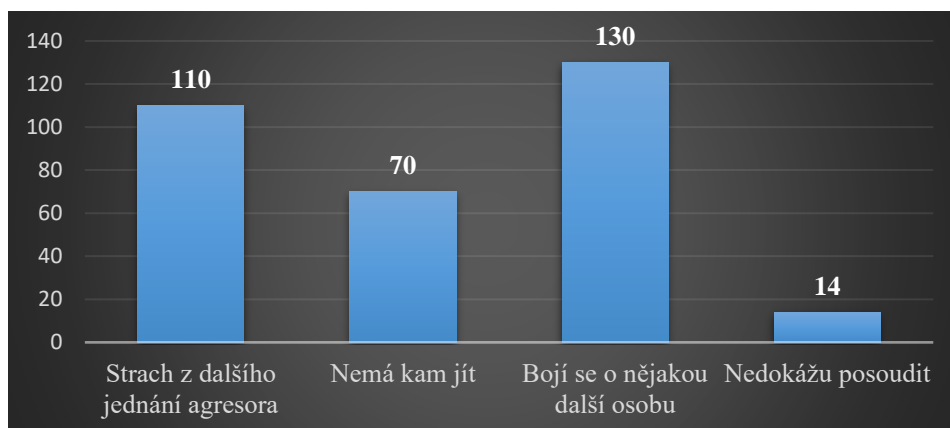
Otázka číslo šestnáct u respondentů zjišťovala, zda mají sami nějaké zkušenosti s domácím násilím. Odpověď „Ano“, jakýmkoli způsobem mají vlastní zkušenost s domácím násilím, zvolilo celkem 72 oslovených (22,2 %). Největší počet odpovědí má ovšem odpověď „Ne“, kterou si vybralo 204 respondentů (63 %). Zbývajících 48 respondentů (14,8 %) zaškrtnulo třetí možnost „Nedokážu posoudit“.

Graf č. 17: Nejčastější důvody domácího násilí?

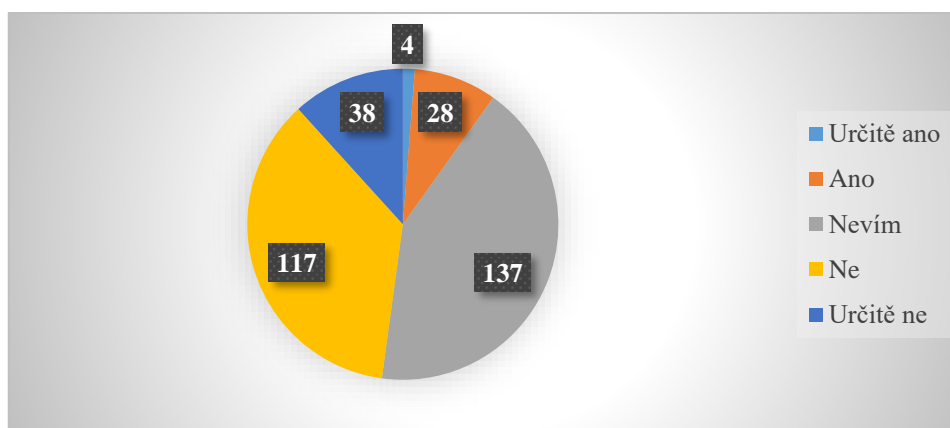
Graf číslo sedmnáct ukazuje, jaké mohou být nejčastější důvody vzniku násilí v partnerském vztahu nebo v rodině. Nejvíce dotazovaných respondentů zvolilo první možnost (120; 37 % odpovědí), že nejčastějším důvodem domácího násilí jsou alkohol a drogy. Druhou nejčastější problém vidí respondenti v žárlivosti jednoho partnera na druhého, konkrétně 35,2 % odpovědí, tj. 114 respondentů si vybralo tuto možnost. Zapříčinění vzniku násilí špatnou ekonomickou situací ve vztahu si zvolilo 30 odpovídajících (9,3 % odpovědí). Ostatních 18,5 %, tj. 60 respondentů nedokáže posoudit, jakým způsobem mohlo násilí v domácnosti vzniknout.

Graf č. 18: Nejčastější důvod, proč oběť agresora neopustí?

Graf číslo osmnáct zkoumal, jaký je důvod, že oběť domácího násilí není schopna agresora, i přes jeho činy, trvale opustit. Celkem 34 % odpovědí, tj. 110 respondentů, zvolilo strach z budoucího jednání agresivního partnera. S problémem, že oběť nemá kde nalézt útočiště se ztotožnilo 70 odpovědí (21,6 %). Nejvíce respondentů si zvolilo možnost, že týraná osoba má strach o někoho dalšího (dítě, rodič). Tuto možnost si vybralo konkrétně 40,1 %, tj. 130 respondentů. Posledních 14 odpovídajících (4,3 %) dokáže zvolit žádné z předchozích odpovědí.

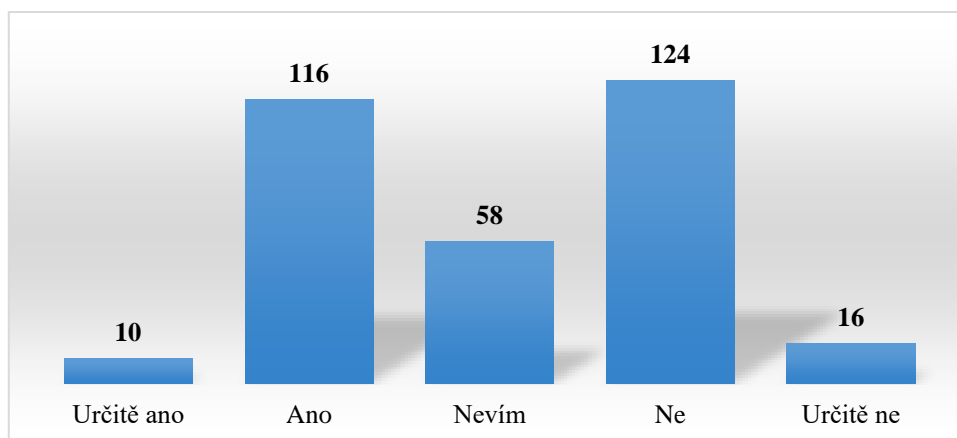
Graf č. 19: Je současná právní úprava dostačující?

Otázka číslo devatenáct se zaměřila na to, zda je současná legislativa v boji proti domácímu násilí dostatečná. Možnost „Určitě ano“ má zastoupení pouze 1,2 %, tj. 4 lidé si ji vybrali. Odpověď „Ano“ zvolilo 8,7 %, tj. 28 respondentů. Nejvíce dotazovaných však zaškrtnulo odpověď „Nevím“, konkrétně 137 dotazovaných (42,3 %). Celkem

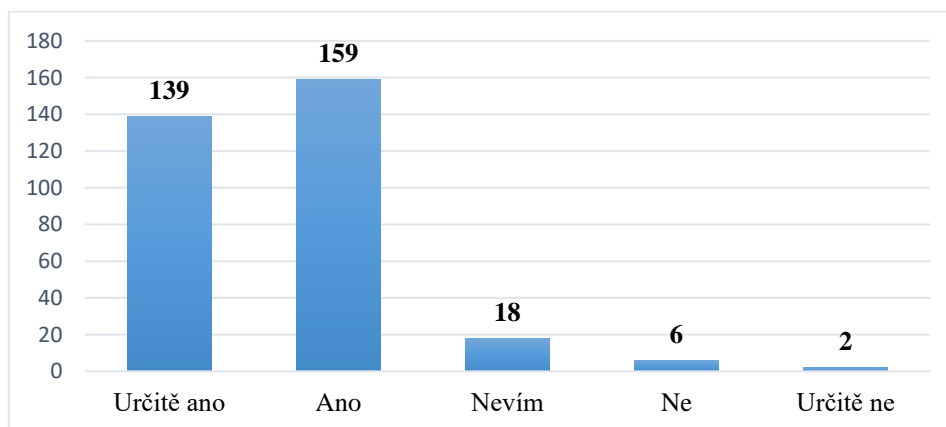
117 odpovídajících (36,1 %) si zvolilo možnost „Ne“. Zbývajících 38 respondentů (11,7 %) volilo odpověď „Určitě ne“.

Graf č. 20: Dá se domácí násilí v partnerských vztazích zmenšit či odstranit?

Otázka číslo dvacet se soustředila na to, zda se dá v partnerském vztahu procento násilí zmenšit, či dokonce trvale odstranit. Nejmenší zastoupení nabízí odpověď „Určitě ano“, konkrétně 10 respondentů, tj. 3,1 % odpovědí. Možnost „Ano“ si vybralo celkem 116 odpovídajících, tzn. 35,8 % odpovědí a jedná se o druhou nejčastější odpověď na tuto otázku. Nevědělo, nebo nebylo si jisto odpovědí v konečném součtu 58 dotazovaných, tedy 17,9 % odpovědí. Nejvíce respondentů, konkrétně 124 (38,3 % odpovědí) si myslí, že se násilí ve vztahu nedá zmenšit ani odstranit. Posledních 16 respondentů, tj. 4,9 % odpovědí si vybralo odpověď „Určitě ne“.

Graf č. 21: Měla by se společnost více zajímat o problematiku domácí násilí?

Poslední graf informuje o tom, zda by se měla společnost více zajímat o problematiku spojenou s domácím násilím. Že „Určitě ano“ volilo 42,9 % respondentů, tedy 139 odpovědí. Ještě více vybralo možnost „Ano“, konkrétně 159 odpovídajících (49,1 %). Celkem 5,5 % respondentů si zvolilo možnost „Nevím“. Odpověď „Ne“ si z celkového počtu 324 respondentů vybralo jen 6, tj. 1,9 % odpovídajících. Ještě menšího zastoupení se dočkala odpověď „Určitě ne“, kterou zvolili pouze 2 respondenti, což je v konečném součtu pouze 0,6 % odpovědí.

6.7 Verifikace hypotéz

V této podkapitole jsou ověřovány stanovené hypotézy pomocí statistických testů. Pro ověření hypotéz byla použita metoda Chí-kvadrát testu nezávislosti v kontingenčních tabulkách. U každého testu byla stanovena nulová a alternativní hypotéza, která se provedením testu potvrdí či vyvrátí. Všechna ověření byla prováděna na stanovené hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Pro každou hypotézu byla vytvořena kontingenční tabulka empirických četností. Následně byly vypočteny četnosti teoretické. Na základě empirických četností bylo stanoveno testové kritériem.

H0: empirická četnost $\neq$ teoretická četnost

H1: empirická četnost = teoretická četnost

α = hladina významnosti

TK = testové kritérium, TK: $\chi^2 = \sum (\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2 / \text{teoretická četnost}$

KH = kritická hodnota, KH: $\chi^2_{1-\alpha} ((r-1) \times (s-1))$

r = řádky

s = sloupce

H1: Muži jsou častěji označováni za agresory než ženy.

První hypotéza zjišťovala, zda existuje závislost mezi pohlavím a agresorstvím v případě domácího násilí.

H_0 – Neexistuje závislost mezi pohlavím a agresorstvím v případě domácího násilí.

H_1 – Existuje závislost mezi pohlavím a agresorstvím v případě domácího násilí.

Tabulka 1 – H1: Empirické četnosti

Empirické četnosti							
Pohlaví	Muži	Ženy	Děti	Rodiče	Jiné osoby	Nevím	Celkem
Muži	102	29	2	19	2	1	155
Ženy	126	11	6	21	4	1	169
Celkem	228	40	8	40	6	2	324

Tabulka 2 – H1: Teoretické četnosti

Teoretické četnosti							
Pohlaví	Muži	Ženy	Děti	Rodiče	Jiné osoby	Nevím	Celkem
Muži	109,074	19,135	3,827	19,135	2,871	0,956	155
Ženy	118,926	20,864	4,173	20,864	3,129	1,044	169
Celkem	228	40	8	40	6	2	324

Tabulka 3 – H1: Testové kritérium

Testové kritérium						
Pohlaví	Muži	Ženy	Děti	Rodiče	Jiné osoby	Nevím
Muži	0,458	5,085	0,872	9,524	0,263	0,002
Ženy	0,427	4,663	0,800	8,865	0,242	0,001

TK: $\chi^2 = \sum (\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2 / \text{teoretická četnost} = 31,202$

KH: $\chi^2_{1-\alpha} ((r - 1) \times (s - 1)) = 11,070$

Rozhodovací pravidlo = TK > KH.

Hodnota testového kritéria je 31,202 a kritická hodnota je 11,070. Testové kritérium je vyšší než kritická hodnota a z tohoto důvodu zamítám nulovou hypotézu H_0 a přijímám alternativní hypotézu H_1 : Existuje závislost mezi pohlavím a agresivním v případě domácího násilí.

H2: U ženských obětí se projevuje více znaků domácího násilí než u mužů.

Druhá hypotéza zjišťovala, zda existuje závislost mezi znaky domácího násilí a pohlavím.

H_0 – Pohlaví nemá vliv na projevující se množství znaků domácího násilí.

H_1 – Pohlaví má vliv na projevující se množství znaků domácího násilí.

Tabulka 4 – H2: Empirické četnosti

Empirické četnosti						
Pohlaví	Určitě ano	Ano	Nevím	Ne	Určitě ne	Celkem
Muži	19	88	27	20	1	155
Ženy	61	80	13	14	1	169
Celkem	80	168	40	34	2	324

Tabulka 5 – H2: Teoretické četnosti

Teoretické četnosti						
Pohlaví	Určitě ano	Ano	Nevím	Ne	Určitě ne	Celkem
Muži	38,271	80,370	19,135	16,265	0,956	155
Ženy	41,728	87,629	20,864	17,734	1,043	169
Celkem	80	168	40	34	2	324

Tabulka 6 – H2: Testové kritérium

Testové kritérium					
Pohlaví	Určitě ano	Ano	Nevím	Ne	Určitě ne
Muži	9,703	0,724	3,232	0,857	0,002
Ženy	8,900	0,664	2,964	0,786	0,001

TK: $\chi^2 = \sum (\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2 / \text{teoretická četnost} = 27,833$

KH: $\chi^2_{1-\alpha} ((r - 1) \times (s - 1)) = 9,407$

Rozhodovací pravidlo = TK > KH.

Hodnota testového kritéria je 27,833 a kritická hodnota je 9,407. Testové kritérium je vyšší než kritická hodnota a z tohoto důvodu zamítám nulovou hypotézu H_0 a přijímám alternativní hypotézu H_1 : Existuje závislost mezi pohlavím a množstvím znaků v případě domácího násilí.

H3: Muži častěji přehlíží varovné signály domácího násilí než ženy.

Třetí hypotéza zjišťovala, zda existuje závislost mezi pohlavím a přehlížením varovných signálů u domácího násilí.

H_0 – Pohlaví nemá vliv na přehlížení varovných signálů domácího násilí.

H_1 – Pohlaví má vliv na přehlížení varovných signálů domácího násilí.

Tabulka 7 – H3: Empirické četnosti

Empirické četnosti				
Pohlaví	Ano – přehlíží	Ne – nepřehlíží	Nevím	Celkem
Muži	70	80	5	155
Ženy	58	102	9	169
Celkem	182	182	14	324

Tabulka 8 – H3: Teoretické četnosti

Teoretické četnosti				
Pohlaví	Ano – přehlíží	Ne – nepřehlíží	Nevím	Celkem
Muži	61,234	88,503	6,697	155
Ženy	66,765	94,932	7,302	169
Celkem	128	182	14	324

Tabulka 9 – H3: Testové kritérium

Testové kritérium			
Pohlaví	Ano – přehlíží	Ne – nepřehlíží	Nevím
Muži	1,254	0,816	0,430
Ženy	1,150	0,526	0,394

TK: $\chi^2 = \sum (\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2 / \text{teoretická četnost} = 4,570$

KH: $\chi^2_{1-\alpha} ((r - 1) \times (s - 1)) = 5,991$

Rozhodovací pravidlo = TK < KH.

Hodnota testového kritéria je 4,570 a kritická hodnota je 5,991. Testové kritérium je nižší než kritická hodnota a z tohoto důvodu přijímám nulovou hypotézu H_0 a zamítám alternativní hypotézu H_1 : Neexistuje závislost mezi pohlavím a přehlížením varovných signálů domácího násilí.

H4: Mužští agresori nejčastěji využívají fyzickou formu násilí.

Čtvrtá hypotéza zjišťovala, zda existuje závislost mezi pohlavím a používáním fyzické formy násilí.

H_0 – Pohlaví nemá vliv na používání fyzické formy násilí.

H_1 – Pohlaví má vliv na používání fyzické formy násilí.

Tabulka 10 – H4: Empirické četnosti

Empirické četnosti						
Pohlaví	Fyzické	Psychické	Ekonomické	Sexuální	Sociální	Celkem
Muži	122	31	1	1	0	155
Ženy	104	57	1	7	0	169
Celkem	226	88	2	8	0	324

Tabulka 11 – H4: Teoretické četnosti

Teoretické četnosti						
Pohlaví	Fyzické	Psychické	Ekonomické	Sexuální	Sociální	Celkem
Muži	108,117	42,098	0,956	3,827	0	155
Ženy	117,882	45,901	1,043	4,172	0	169
Celkem	226	88	2	8	0	324

Tabulka 12 – H4: Testové kritérium

Testové kritérium					
Pohlaví	Fyzické	Psychické	Ekonomické	Sexuální	Sociální
Muži	1,782	2,925	0,002	2,088	0
Ženy	1,634	2,683	0,001	1,916	0

TK: $\chi^2 = \sum (\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2 / \text{teoretická četnost} = 13,031$

KH: $\chi^2_{1-\alpha} ((r - 1) \times (s - 1)) = 9,407$

Rozhodovací pravidlo = TK > KH.

Hodnota testového kritéria je 13,031 a kritická hodnota je 9,407. Testové kritérium je vyšší než kritická hodnota a z tohoto důvodu zamítám nulovou hypotézu H_0 a přijímám alternativní hypotézu H_1 : Pohlaví má vliv na používání fyzické formy násilí.

H5: Agresoři ženského pohlaví využívají častěji psychickou formu násilí.

Pátá hypotéza zjišťovala, zda existuje závislost mezi pohlavím a používáním psychické formy násilí.

H_0 – Pohlaví nemá vliv na používání psychické formy násilí.

H_1 – Pohlaví má vliv na používání psychické formy násilí.

Tabulka 13 – H5: Empirické četnosti

Empirické četnosti						
Pohlaví	Fyzické	Psychické	Ekonomické	Sexuální	Sociální	Celkem
Muži	38	103	2	5	7	155
Ženy	8	141	10	5	5	169
Celkem	46	244	12	10	12	324

Tabulka 14 – H5: Teoretické četnosti

Teoretické četnosti						
Pohlaví	Fyzické	Psychické	Ekonomické	Sexuální	Sociální	Celkem
Muži	22,006	116,728	5,740	4,783	5,740	155
Ženy	23,993	127,271	6,259	5,216	6,259	169
Celkem	46	244	12	10	12	324

Tabulka 15 – H5: Testové kritérium

Testové kritérium					
Pohlaví	Fyzické	Psychické	Ekonomické	Sexuální	Sociální
Muži	11,624	1,614	2,436	0,009	0,276
Ženy	10,660	1,480	2,235	0,008	0,253

TK: $\chi^2 = \sum (\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2 / \text{teoretická četnost} = 30,595$

KH: $\chi^2_{1-\alpha} ((r - 1) \times (s - 1)) = 9,407$

Rozhodovací pravidlo = TK > KH.

Hodnota testového kritéria je 30,595 a kritická hodnota je 9,407. Testové kritérium je vyšší než kritická hodnota a z tohoto důvodu zamítám nulovou hypotézu H_0 a přijímám alternativní hypotézu H_1 : Pohlaví má vliv na používání psychické formy násilí.

6.8 Závěr výzkumného šetření

Samotný výzkum probíhal v rozmezí května a června 2020, a to konkrétně prostřednictvím dotazníkového šetření v elektronické podobě. Výzkumným vzorkem se stali přátelé a známí z oblasti Pardubicka a Chrudimska. Celkový počet rozeslaných dotazníků byl 400 z nichž nazpět našlo cestu 324 dotazníků (tedy 81 %), které byly zařazeny do výzkumu. Hlavním cílem celého výzkumného šetření (praktické části) bylo zjistit, zda se pohled mužů a žen na problematiku domácího násilí v určitých prvcích rozchází, nebo zda je jejich pohled na danou problematiku stejný. K tomuto cíli bylo zvoleno i několik dalších výzkumných otázek a hypotéz.

„Existuje rozdíl v pohledu mužů a žen na domácí násilí?“ Taková je přesná formulace první výzkumné otázky. Při rekapitulaci výsledků jsem byl mile překvapen, že se názory mužů a žen ve většině kladených otázek lišil jen zcela minimálním rozdílem v počtu odpovědí

na danou otázku. Přesto však ve třech se názory těchto dvou pohlaví rozcházely. První z nich byla otázka č. 17 – „Jaký je podle Vás nejčastější důvod domácího násilí?“ Ženy nejčastěji vidí problém v alkoholu a drogách, které se mohou stát jakýmsi „startérem“ domácího násilí. Muži na tuto otázku nejčastěji volili druhou možnost, tedy žárlivost jednoho z partnerů. To pro mne bylo dosti překvapivým zjištěním, neboť jsem předpokládal, že naopak tuto možnost budou nejčastěji volit ženy. Druhý rozdíl následoval hned v další otázce č. 18 – „Jaký je podle Vás nejčastější důvod, že oběť agresora neopustí?“ Zde nejvíce ženy zvolilo možnost, že se oběť bojí o nějakou další osobu (nejčastěji dítě, rodič). Pravděpodobně je to zapříčiněno „mateřským pudem“. Muži se nejvíce přikláněli k té možnosti, že oběť má strach z dalšího jednání partnera. Poslední rozdílná otázka byla č. 20 – „Dá se podle Vás domácí násilí v partnerských vztazích zmenšit či vůbec odstranit?“ Muži na tuto otázku odpovídali častěji kladně „určitě ano“ nebo „ano“. Ženy jsou v tomto ohledu více pesimističtější, a proto jejich nejčastější odpověď byla „ne“ a „určitě ne“ viz graf 20.

Druhá výzkumná otázka zněla: „Kdo je považován za nejčastějšího agresora domácího násilí?“ Pro tuto výzkumnou otázku byla využita jedna ze stanovených hypotéz. Vycházelo se z předpokladu a mínění společnosti, že je stále nejčastějším agresorem domácího násilí muž. První hypotéza tedy zněla: „Muži jsou častěji označovány za agresory než ženy.“ Po vyhodnocení této stanovené hypotézy vyšlo, že je muž stále považován za nejčastějšího agresora domácího násilí.

Hypotéza č. 3 – „Muži častěji přehlíží varovné signály domácího násilí než ženy.“ nebyla potvrzena. Do dotazníku byla tedy záměrně umístěna, která se vztahovala k podobné problematice. Že více přehlíží varovné signály muž, si vybralo 74 respondentů (52 mužů a 22 žen). Přehlížení varovných signálů u žen si zvolilo 128 respondentů (62 mužů a 66 žen). Že obě pohlaví stejnou měrou přehlíží varovné signály si myslí celkem 108 respondentů (36 mužů a 72 žen). Pouze 14 respondentů (5 mužů a 9 žen) neví, jak na otázku odpovědět.

Formulace třetí výzkumné otázky byla: „U kterého pohlaví se projevuje více znaků domácího násilí?“ I pro tuto výzkumnou otázku byla rovněž použita jedna ze stanovených hypotéz. Jednalo se zcela o můj osobní předpoklad a přesvědčení. Znění hypotézy tedy bylo: „U ženských obětí se projevuje více znaků domácího násilí než u mužů.“ Na základě provedených výpočtů (včetně otázky č. 8) bylo zjištěno, že u ženských obětí se projevuje více znaků domácího násilí než u jejich mužských protějšků. Již z dotazníkového šetření bylo

pravděpodobné, že tomu tak bude, neboť na tuto otázku z 324 respondentů 80 odpovědělo „určitě ano“ a 168 odpovědělo „ano“, což je dohromady 76,6 %.

„Kde se o domácím násilí mohou muži a ženy nejčastěji dozvědět?“ Tak zněla formulace již čtvrté výzkumné otázky. Podkladem pro odpověď na tuto výzkumnou otázku se stala z dotazníkového šetření otázka č. 5. Nejvíce respondentů (160 odpovědí; 49,4 %) se o problematice domácího násilí dozvědělo pomocí internetu a televize. Druhým nejčastějším nástrojem, jak se o tomto problému něco dozvědět, jsou časopisy a knižní podklady. Tuto možnost vybralo 66 respondentů (20,4 %). Celkem 17,3 % (56 respondentů) se o této problematice dozvědělo v některé ze vzdělávacích institucí (škole). V pracovním prostředí pak 4,3 % (14 odpovědí) a v prostředí domova pouze 8,6 % (28 odpovědí). Tento fakt považuji asi za největší překvapení celého výzkumu, neboť jsem byl zaskočen, že pouze tak malé procento dotazovaných získalo informace o domácím násilí v prostředí „rodinného krbu“.

Předposlední výzkumná otázka se ptala: „Která forma násilí se podle mužů a žen v domácnosti nejčastěji vyskytuje?“ Pro tuto výzkumnou otázku byly využity hned dvě stanovené hypotézy. Vycházelo se z mého osobního názoru a přesvědčení, že forma domácího násilí závisí na pohlaví agresora. Po ověření čtvrté hypotézy a páté hypotézy bylo zjištěno, že pohlaví má vliv na formu násilí. V případě mužských agresorů se jedná o fyzickou formu násilí (226 odpovědí; 69,7 %) a v případě agresorů ženského pohlaví jde o psychickou formu násilí (244 odpovědí; 75,3 %). To bylo jasně patrné i z dotazníkového šetření, viz graf 13 a 14. Vzhledem k tomu, že psychická forma násilí má vysoké zastoupení (88 respondentů; 27,2 %) i u mužských agresorů, je tedy nejčastější formou násilí právě násilí psychické.

Poslední výzkumná otázka zněla: „Ubývá podle mužů a žen domácího násilí v partnerských vztazích?“ Do dotazníku byly tedy záměrně umístěny dvě otázky, jež se zabývají touto problematikou. Konkrétně se jednalo o otázku č. 15 – „Myslíte si, že je domácí násilí v partnerských vztazích méně časté než v minulosti?“ a otázka č. 20 – „Dá se podle Vás domácí násilí v partnerských vztazích zmenšit či vůbec odstranit?“ Otázky byly záměrně uspořádány tak, aby jedna byla na začátku druhé půlky dotazníku a druhá téměř na jejím konci. Počet odpovědí „určitě ano“ je zde zcela totožných. Ovšem u druhé otázky se zvýšil počet odpovědí „ano“ z 12,9 % na 35,8 %. Zvýšení zřejmě zapříčinilo to, že respondenti jsou přesvědčeni o tom, že se do budoucna přístup k domácímu násilí změní a násilí bude na ústupu, nebo ze vztahů zcela zmizí oproti minulosti. Ovšem i tak to zapříčinilo rozdíl v odpovědi „nevím“, která klesla o 5,6 %. Možnost „ne“ má pořád nejvyšší počet

zástupců a to 46,9 % a 38. 3 %. Poměrně vysoký rozdíl nastal u odpovědi „určitě ne“, která z 13,6 % klesla na 4,9 %.

Jak tedy muži a ženy vidí domácí násilí? Celý výzkum potvrdil většinu domněnek, které byly vytvořeny na základě prostudované literatury z teoretické části práce. Ovšem vyskytl se také případ, kdy nebyla potvrzena jedna z hypotéz. Z celkového počtu 324 respondentů mělo povědomí o domácím násilí 322 z nich. To hodnotím jako velice kladný aspekt výzkumu. Celkem 92 % respondentů odpovědělo, že by se společnost o tuto problematiku měla ještě více zajímat. Znepokojivé mi na druhou stranu přišlo, že 22,2 % dotazovaných má nějakou vlastní zkušenost s domácím násilím.

Celkově hodnotím výzkum kladně, jelikož hlavní cíle, které byly stanoveny na začátku práce byly zjištěny. Některé domněnky, které byly vytvořeny na základě teoretické části práce i vlastního přesvědčení byly potvrzeny. Kladně hodnotím názor většiny respondentů, že by se společnost o problematiku domácího násilí měla více zajímat. Negativně je však z výsledků výzkumu hodnocena legislativa, která by i dle mého názoru mohla být více konkretizovaná a měla by více vystupovat proti domácímu násilí. V průběhu výzkumu nebyly zaznamenány nějaké závažné problémy. Dle mého subjektivního názoru byl cíl práce splněn a výzkum přinesl zajímavé poznatky a výsledky v oblasti domácího násilí.

Závěr

Tématem předložené diplomové práce je problematika domácího násilí. Hlavním cílem práce bylo zjistit, jak muži a ženy vnímají danou problematiku. Tohoto cíle se podařilo dosáhnout díky teoretickým znalostem z první části práce, která sloužila k realizaci praktické části, konkrétně v realizaci výzkumného šetření.

Domácí násilí je dlouhodobým problémem nejen v naší společnosti, ale i v té světové. To bylo i jedním z důvodů, proč jsem si právě toto téma vybral. I přesto, že se o této problematice v posledních letech hovoří mnohem častěji než v minulosti, čeká celou společnost ještě pořádný kus práce. Doufám, že se podaří tento negativní fenomén rodinného či partnerského prostředí snížit na co nejnižší počet, ba dokonce snad ojedinělé případy.

Teoretická část práce je členěna do několika kapitol, ve kterých jsem se pokusil vykreslit a co nejvíce přiblížit problematiku domácího násilí a vymezit základní pojmy, jež jsou spojené s tímto tématem. První kapitola se věnovala domácímu násilí z co nejjobecnější roviny. Byly zde popsány základní definice, znaky a formy násilí. Druhá kapitola rozebírala subjekty domácího násilí, především se zaměřila na typologii pachatelů a typologii obětí. Dvě podkapitoly byly věnovány nejen ženám jako obětem násilí, ale rovněž i mužům. Třetí kapitola cílila především na samotný vývoj domácího násilí. Soustředila se současně i na varovné signály, fáze, kterými násilí prochází, příčiny samotného vzniku násilí společně s důsledky, mýty o domácím násilí a fenoménu poslední zhruba dvou dekád stalkingu. Čtvrtá kapitola se věnovala právní úpravě. Zaměřila se primárně na roli policie, intervenčních center a azylových domů, soudy a neopomenuta nezůstala ani Istanbulská úmluva. Poslední kapitola teoretické části představila organizace, které poskytují pomoc obětem domácího násilí. Konkrétně se jednalo o tyto organizace: Bílý kruh bezpečí, Acorus a Rosa.

V praktické části práce jsem popsal samotný výzkum. Ten byl proveden na vzorku 324 respondentů, ve kterém byly zastoupeny jak ženy, tak muži různého věku a dosaženého vzdělání. Pro tento typ výzkumu byla zvolena forma dotazníku vlastní konstrukce za pomoci Likertovy škály. Výzkum proběhl bez nějakých větších komplikací poměrně hladce. Jeho výsledky se téměř shodovaly s předpoklady vytvořených na základě informací z teoretické části. Vyvrácenou se stala hypotéza č. 3 – „Muži častěji přehlíží varovné signály než ženy.“ Z prostudované literatury jsem si byl téměř jist, že se tato hypotéza potvrdí, opak byl ale pravdou.

Výzkum ukázal, že většina respondentů již o této problematice má určité povědomí. To prokázala především otevřená otázka číslo dvanáct, kdy respondenti měli otevřeně popsat nějakou formu domácího násilí. Z celkového počtu 324 dotazníků pouze 2 nesplnily kritéria této otázky a nebyla zde popsána žádná z forem. Nikterak překvapivým zjištěním bylo, že podle respondentů jsou nejčastějšími agresory domácího násilí muži. Zarážející mi však přišla skutečnost, že celkem 11,7 % respondentů označilo za nejčastější oběti domácího násilí prarodiče (3. nejpočetnější skupina). Velké množství odpovědí ze zkoumaného vzorku se domnívalo, že by se společnost měla více zajímat o problematiku domácího násilí. S tímto názorem plně ztotožňuji.

Zpracování předkládané diplomové práce pro mne bylo velkým přínosem. Problematika tohoto negativního fenoménu mne vždy zajímala, a proto jsem se rád a s chutí pokusil proniknout hlouběji do temných zákoutí této problematiky. Jsem poctěn, a především obohacen o nové poznatky, které se tohoto tématu týkají a snad poslouží i dalším badatelům v této oblasti. Závěrem bych rád vyzval veškerou společnost, aby nepodceňovala problematiku domácího násilí, neboť nikdo z nás netuší, co přinese budoucnost a potenciální oběti domácího násilí může být každý z nás.

Použitá literatura

- BEDNÁŘOVÁ, Zdena a kol., *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. ISBN 978-80-254-5422-0.
- BENTOVIM, Arnon, *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Přeložil Daniel BOGUŠOVSKÝ. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-629-3.
- BROWN, Sandra, *Jak poznat nebezpečného muže, dřív než se zamilujete*. Přeložila Dagmar Brejlová. Praha: Albatros Media, 2012. ISBN 978-80-7246-691-7.
- BUDINOVÁ, Adriena, *Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí*. 1. vydání. Praha: proFem, 2012. ISBN 978-80-904564-2-6.
- BURIÁNEK, Jiří, KOVAŘÍK, Jiří, ZIMMELOVÁ, Petra a Renata, ŠVESTKOVÁ, *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. 1. vydání. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-914-6.
- BURIÁNEK, Jiří, PIKÁLKOVÁ, Simona a Zuzana, PODANÁ, *Násilí na mužích. Sonda do zákoutí partnerských vztahů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7308-545-2.
- BUSKOTTE, Andrea, *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. - Orig. Gewalt in der Partnerschaft. ISBN 978-80-251-1786-6.
- CIMRMANNOVÁ, Tereza a kol., *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu. Aplikace v kontextu rodinného násilí*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2205-7.
- CONWAYOVÁ, L. Helen, *Domácí násilí. Z anglického originálu Domestic Violence*. 1. vydání. Praha: Albatros. 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila, *Forenzní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-213-4.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila, *Moderní psychologie pro právníky: (domácí násilí, stalking, predikce násilí)*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra, VITOUŠOVÁ, *Pomoc obětem a svědkům trestných činů, příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

- DUFKOVÁ, Ivana a Jiří, ZLÁMAL, *Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti. Pracovní manuál*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, 2005. ISBN 80-239-5686-8.
- GAVORA, Peter, *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- GIDDENS, Anthony, *Sociologie*. Praha: Argo. 1999. ISBN 80-7203-124-4.
- GJURIČOVÁ, Šárka, KOCOURKOVÁ, Jana a Jiří, KOUTEK, *Podoby násilí v rodině*. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.
- GOFFMAN, Erving, *Stigma*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-8629-21-0.
- HARNE, Lynne a Jill, RADFORD, *Tackling domestic violence. Theories, policies and practice*. Berkshire: Open University Press, McGraw-Hill, 2008. ISBN 978-0335-21248-4.
- HAŠKOVCOVÁ, Helena, *Manuálek o násilí*. Brno, 2004, ISBN 80-7013-397-X.
- HAYESOVÁ, Nicky, *Základy sociální psychologie*. 7. vydání. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0534-0.
- HENDL, Jan, *Přehled statistických metod zpracování dat: analýzy a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-820-1.
- HIRIGOYEN, F. Marie, *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*. Praha: Academia, nakladatelství věd ČR, 2002. ISBN 80-200-0994-9.
- CHRÁSKA, Miroslav, *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. aktualizované. vydání. Praha: Grada Publishing, Pedagogika. 2016. ISBN 78-80-271-9225-0.
- KENNEY, L. Karen, *Domestic Violence*. Edina Minnesota: ABDO, 2012. ISBN 978-1-61783-133-1.
- KOZLOVÁ, Lucie, *Sociální služby*. Praha: Triton, 2005. 80-7254-662-7.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol., *Právo proti domácímu násilí*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-381-3.
- KUNC, Kamil a kol., *Ekonomické dopady domácího násilí v ČR*. 1. vydání. Praha: proFem, 2012. ISBN 978-80-904564-1-9.

MARTINKOVÁ, Milada a kol., *Špatné zacházení s osobami pokročilého věku – se zvláštním zřetelem k domácímu násilí*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 98 s. ISBN 978-80-7338-087-8.

MARTINKOVÁ, Milada, SLAVĚTÍNSKÝ, Vladan a Jiří, VLACH, *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR*. 1. vydání. Praha: Carter, 2014. ISBN 978-80-7338-139-4.

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a Marie, TOUFAROVÁ, *Partnerské násilí*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.

MATOUŠEK, Oldřich, *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vydání. Praha: Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9.

MATOUŠEK, Oldřich, *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla a Jana, KOLÁČKOVÁ, *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-818-0.

NAZARE-AGA, Isabelle, *Láska a manipulace*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0682-8.

NOVOTNÝ, Oto a Josef, ZAPLETAL, *Kriminologie*. 3. přepracované. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5.

SLOBODA, Zdeněk, *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1.

ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol., *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol., *Krizová intervence pro odbornou praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s, 2011. ISBN 978-80-247-2624-3

STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek, FRYŠTÁK, *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Edice PRÁVO, 2009. ISBN 978-80-7418-020-0.

ÚLEHLOVÁ, Dagmar, *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. 1. vydání. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2009. ISBN 978-80-7013502-0.

VÁGNEROVÁ, Marie, *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7.

VOŇKOVÁ, Jiřina, *Vaše právo! První právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 7. vydání. Praha: proFem, 2012. ISBN 978-80-904564-0-2.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta, HUŇKOVÁ, *Domácí násilí z pohledu práva: efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím*. Mimoň: Tiskárna Ralsko, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana, SPOUSTOVÁ *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

Odborný článek

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, *Domácí násilí: fakta a paradoxy*. Sociální práce/Sociálna práca. 2006. ISSN 1213-6204.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, PTÁČEK, Radek a Ilja, ŽUKOV, *Aktuální otázky domácího násilí v soudně znalecké praxi*. ČESKÁ A SLOVENSKÁ PSYCHIATRIE. 2010. ISSN 1212-0383.

Zákony

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 135/2006 Sb., zákon na ochranu před domácím násilím.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních nařízeních soudních.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Internetové zdroje

Acorus. [online]. © 2020 [Cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/>

Bílý kruh bezpečí. [online]. © 2020 [Cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/>

Centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí. *Partnerské násilí dospívajících a mladých*. [online]. © 2020 [Cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/cs/s-cim-pomahame/partnerske-nasili-mladych>

Dejme (že)nám šanci. *České republika se jako 41 země připojila k Istanbulské úmluvě*. [online]. © 2020 [Cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <http://www.dejmezenamsanci.cz/aktuality/ceska-republika-se-jako-41-zeme-pripojila-k-istanbulske-umluve/>

Domácí násilí. [online]. © 2020 [Cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <http://www.domaci-nasili.cz/>

Domácí násilí v českém právu. [online]. © 2020 [Cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <http://www.idtbrno.cz/domaci-nasili-vceskem-pravu>

Rosa. [online]. © 2020 [Cit. 30.3.2020]. Dostupné z: <https://www.rosa-os.cz/>

Rovná šance – Český svaz žen z. s. *Istanbulská úmluva*. [online]. © 2020 [Cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <http://www.rovnesance.cz/istanbulska-umluva/>

ÚMLUVA RADY EVROPY O PREVENCI A POTÍRÁNÍ NÁSILÍ VŮČI ŽENÁM A DOMÁCÍHO NÁSILÍ. [online]. © 2020 [Cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680464e6f>

Seznam grafu a tabulek

Graf č. 1: Jakého jste pohlaví?

Graf č. 2: Kolik Vám je let?

Graf č. 3: Jakého vzdělání se Vám podařilo dosáhnout?

Graf č. 4: Slyšel/a jste už někdy o domácím násilí?

Graf č. 5: Kde se můžete o domácím násilí nejčastěji informovat?

Graf č. 6: Kdo je podle Vás nejčastější agresor domácího násilí?

Graf č. 7: Kdo je podle Vás nejčastější obětí domácího násilí?

Graf č. 8: Je u žen více znaků domácího násilí?

Graf č. 9: Kdo podle Vás častěji přehlíží varovné signály, že se jedná o domácí násilí?

Graf č. 10: Které pohlaví je dle Vás více tolerantní k domácímu násilí?

Graf č. 11: U kterého pohlaví je dle Vás větší pravděpodobnost stát se obětí?

Graf č. 12: Formy domácího násilí?

Graf č. 13: Jakou formu násilí nejčastěji používají mužští agresori?

Graf č. 14: Jakou formu násilí nejčastěji používají ženské agresorky?

Graf č. 15: Je násilí méně časté než v minulosti?

Graf č. 16: Máte vlastní zkušenost s domácím násilím?

Graf č. 17: Nejčastější důvody domácího násilí?

Graf č. 18: Nejčastější důvod, proč oběť agresora neopustí?

Graf č. 19: Je současná právní úprava dostačující?

Graf č. 20: Dá se domácí násilí v partnerských vztazích zmenšit či odstranit?

Graf č. 21: Měla by se společnost více zajímat o problematiku domácího násilí?

Tabulka 1 – H1: Empirické četnosti
Tabulka 2 – H1: Teoretické četnosti
Tabulka 3 – H1: Testové kritérium
Tabulka 4 – H2: Empirické četnosti
Tabulka 5 – H2: Teoretické četnosti
Tabulka 6 – H2: Testové kritérium
Tabulka 7 – H3: Empirické četnosti
Tabulka 8 – H3: Teoretické četnosti
Tabulka 9 – H3: Testové kritérium
Tabulka 10 – H4: Empirické četnosti
Tabulka 11 – H4: Teoretické četnosti
Tabulka 12 – H4: Testové kritérium
Tabulka 13 – H5: Empirické četnosti
Tabulka 14 – H5: Teoretické četnosti
Tabulka 15 – H5: Testové kritérium

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník

Dotazník

Milí respondenti,

jsem studentem 2. ročníku oboru Resocializační pedagogika na Univerzitě Pardubice. Prosím o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který je součástí mé diplomové práce. Ta se zabývá pohledem mužů a žen na problematiku domácího násilí. Vyberte prosím vždy jednu odpověď. Vyplnění dotazníku nezabere víc než 10–15 minut. Děkuji za ochotu.

1) Jakého jste pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

2) Kolik Vám je let?

- a) 18–30 let
- b) 31–43
- c) 44 a více let

3) Jakého vzdělání se Vám podařilo dosáhnout?

- a) Základní
- b) Středoškolské
- c) Vysokoškolské

4) Slyšel/a jste už někdy o domácím násilí?

- a) Ano
- b) Ne

5) Kde se můžete o domácím násilí nejčastěji informovat?

- a) Doma
- b) Ve škole

- c) V práci
- d) Internet a televize
- e) Časopisy a knihy

6) Kdo je podle Vás nejčastějším agresorem domácího násilí?

- a) Muži
- b) Ženy
- c) Děti
- d) Rodiče
- e) Jiné blízké osoby
- f) Nevím

7) Kdo je podle Vás nejčastější obětí domácího násilí?

- a) Muži
- b) Ženy
- c) Děti
- d) Rodiče
- e) Prarodiče
- f) Nevím

8) Myslíte si, že u ženských obětí se projevuje více znaků domácího násilí, než u mužů?

- a) Určitě ano
- b) Ano
- c) Nevím
- d) Ne
- e) Určitě ne

9) Kdo podle Vás častěji přehlíží varovné signály, že se jedná o domácí násilí?

- a) Muži
- b) Ženy
- c) Obě stejně
- d) Nevím

10) Které pohlaví je dle Vás více tolerantní k domácímu násilí?

- a) Muži
- b) Ženy
- c) Obě stejně
- d) Nevím

11) U kterého pohlaví je dle Vás větší pravděpodobnost stát se obětí?

- a) Muži
- b) Ženy
- c) Obě stejně
- d) Nevím

12) Znáte nějakou formu domácího násilí?

.....

13) Jakou formu domácího násilí podle Vás nejčastěji používají mužští agresori?

- a) Fyzické násilí
- b) Psychické násilí
- c) Ekonomické násilí
- d) Sexuální násilí
- e) Sociální násilí

14) Jakou formu domácího násilí podle Vás nejčastěji používají ženské agresorky?

- a) Fyzické násilí
- b) Psychické násilí
- c) Ekonomické násilí
- d) Sexuální násilí
- e) Sociální násilí

15) Myslíte si, že je domácí násilí v partnerských vztazích méně časté než v minulosti?

- a) Určitě ano
- b) Ano
- c) Nevím
- d) Ne
- e) Určitě ne

16) Máte nějaké vlastní zkušenosti s domácím násilím?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nedokážu posoudit

17) Jaký podle Vás nejčastější důvod domácího násilí?

- a) Alkohol a drogy
- b) Žárlivost jednoho z partnerů
- c) Ekonomická situace ve vztahu (např. nezaměstnanost jednoho z partnerů atd.)
- d) Nedokážu posoudit

18) Jaký je podle Vás nejčastější důvod, že oběť agresora neopustí?

- a) Má strach z dalšího jednání agresora
- b) Nemá kam jít

c) Bojí se o nějakou další osobu (dítě, rodič atd.)

d) Nedokážu posoudit

19) Myslíte si, že je současná právní úprava domácího násilí dostačující?

a) Určitě ano

b) Ano

c) Nevím

d) Ne

e) Určitě ne

20) Dá se podle Vás domácí násilí v partnerských vztazích zmenšit či vůbec odstranit?

a) Určitě ano

b) Ano

c) Nevím

d) Ne

e) Určitě ne

21) Měla by se podle Vás společnost více zajímat o problematiku domácího násilí?

a) Určitě ano

b) Ano

c) Nevím

d) Ne

e) Určitě ne